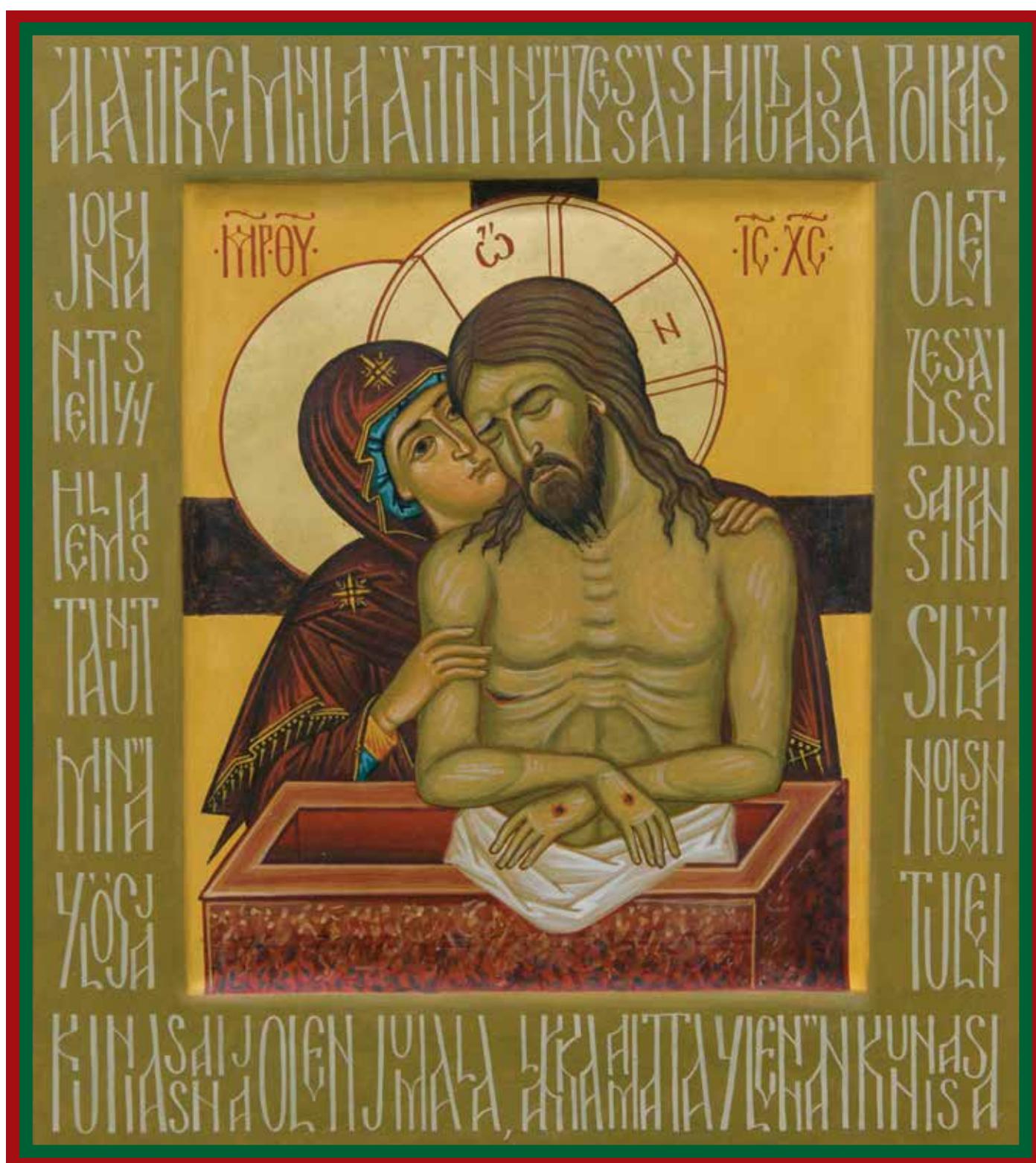

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu, kuulutame halastust, ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Ära nuta Minu pärast, Ema, et sa hauas näed Poega, keda sa mehetundmatult oma ihus kandsid. Ma tōusen üles ja saan au sisse ja viin kui Jumal auga üles ka need, kes alati sind usu ja armastusega kiidavad.

Suure laupäeva kaanoni 9. irmos

Vaimuliku isa armastusest sündinud pettus

Foto: Gennadi Baranov

Seekord otsustasin ma teile rääki da pihist, sest praeguse paastuaja keskmes on meeleteparandus (*metanoia*). Tahan teile jutustada loo, mis räägib tõelisest evangeelsest armastusest, nii nagu seda näitas üles vaimulik isa, kelle juurde otsustas pihile minna üks suur patustaja.

Ühel päeval astus kirikusse mees, et pihile minna. Preester, kes temalt pihti vastu võttis, oli kuulduud pattude suurusest ja määrast nii ehmunud, et teda haaras hirm. Enne kui pihtija oma jutuga ühele poole jöudis, katkes tas teda läbinisti hirmunud preester ja ütles: „Löpeta! See, mida sa räägid, on kohutav. See on nii jube, et ma kaotan sinu pärast mõistuse. Asjad, millest sa pihid, ei tule inimesest, vaid otse saanast. Mine siit nii kiiresti ja nii kaugele kui võimalik. Mitte mingit andestust pole sul võimalik saada, sa oled hukule määratud. Kao siit kiiresti ja ära enam oma nägugi näita!”

Meies lahkus kirikust täiesti mur-tuna. Mida edasi teha?! Ta oli oma naiivsusnes arvanud, et ainus võimalus oma lootusetusest lahti saada, ainus väljapääs, mis talle on selles maailmas jäänud, on Jumala halastus. Aga seogi uks oli tema ees pöördumatult kinni langenud. Ta oli kindel, et ainus pääsetee oma traagikast oli heita end merevoogudesse, et see kõik ometi kord lõpeks...

Aga Jumal on suur! Ta saatis mehe teele tuttava munga.

Hei, sõber! Mis sinuga toimub? „Millest selline lootusetu ilme? Mis sul on?”

Vastuseks sai ta aga üksnes pika vaikuse.

Munk proovis uesti: „Miks sa vaid kid, mis sinuga lahti on?”

Tungiva pealekäimise järel sai munk lõpuks teada, mis äsja oli juhtunud. Ta tundis ennast selle pärast halvasti ja mõtles, kuidas olukorda parandada. Talle paistis, et on ainult üks lahendus: juhatada mees tuntud pihisa Savva juurde. See polnud küll kerge ülesanne, aga lõpuks siiski õnnestus.

Kui isa Savva nägi meest alles kau-gelt tema poole tulemas, mõistis ta otsekohe, justkui tajudes, kui suur on äng, mis selle inimese südant pitsitas. „Mu vend,” mõtles ta, „on langenud sügavaimesse méeleheitesse. Tema üles aitamiseks on ainus võimalus, et ma lähen ise talle vastu sinna, kus ta hetkel on, ja madalamalegi!”

Mu isa, kas mul on veel võima-lik pääsedat?” küsis mees oma méeleheitest.

Kas sina võid pääsedat, mu vend? „Pääste on antud kõigile, eranditeta. Jumala halastus on palju laiem taevast ja palju sügavam kõige sügavamatest pattudest.”

Te teete nalja, mu isa! Sellise pa-tuse jaoks nagu mina pole min-git päästet. Võimatu. Minu jaoks ei ole enam pääsemine võimalik!”

Räägid sa tōsiselt? Tea, et mina, kes ma just praegusel hetkel si-nuga siin räägin, olen ka päästetud.”

Vabandust, aga millistest pattu-dest?”

Suurtest, väga suurtest pattudest?” „Vastas vanake Savva. „Kui palju-dest? Kui suurtest? Kes oleks saanud Jumalale teha hullemat kui mina, vilets patune? Vaata... kord lasin ma end käest ja tegin järgmisi patte” – ning kirjeldas talle peensusteni üht.

Niisugune ülestunnistus mõjus pa-tusele mehele kui elektrilöök.

Oh, mu isa, ka mina olen sedasa-ma pattu teinud!”

Sina ka? Ära muretse, mu sõber, Jumal annab sulle andeks, sest sa pihid.”

Isa Savva jätkas pikalt samamoodi iräakimist. Tema kavalus ja taiplikkus täitsid oma ülesannet. Mees leidis endas küllaldaselt julgust, et siiralt ja ükshaaval kõik oma masendavad paha-

teod vanakese ette laotada. Juba pelgalt mõte, et vaimulik isa on temaga pisutki sarnane, andis talle piisavalt julgust võtta Jumala ees kate kõigelt mustuselt oma hinges.

Mina,” ütles isa Savva kokkuvõt-tek, „parandasin meelt ja nutsin kibedasti. Kaks aastat tagasi muutsin ma oma elu. Patukahetsuseks pandi mind pihivastuvõtjaks preestriks... ja ma kuuletusin. Ma tegelen ka heatege-vusega ja olen palju paastunud. Minust on saanud teine inimene.”

Mu isa, ka mina tahan meelt pa-randada! Ma olen otsustanud rangelt paastuda ja teha kõik, mida sa ütled.”

Kuna sa oled otsustanud oma elu muuta, siis lasku põlvili, et ma saaksin lugeda sinu üle andeksandmis-palve, et Issand pühiks kõik su patud.”

Meies, kes oli lõpuks ometi oma koormast lahti saanud, läks õnnelikult minema. Tagasiteel põikas ta püha Anna skiitasse, kus elas tema sõber munk. Seesama, kes oli ta isa Savva juurde juhatanud.

Sa päätsid mu,” teatas mees sõpra nähes kohe. „Minust on saanud teine inimene.”

Kiida Issandat,” vastas munk. „**M**illist suurepärast vaimulikku isa ma kohtasin! Võrratu

preester! Täis kaastunnet! Ja kujutad ette: oli aeg, mil ta käitus hullemini kui mina.”

Hullemini kui sina? Luba mul naerda,” vastas talle munk, kes oli otsekohe taibanud, millest mees räägib! „Hullemini kui sina, ütled sa? Tea, et sa sattusid kellegi juurde, keda peetakse väga suureks vaimulikuks isaks. Tea, et ta elab juba varajasest noorusesest Athose mäl ja teda vörreldakse ingli-ga. Sellepärast otsustatigi, et ta on väär preestriks saama.”

Meies jäi sõnatuks. Ta sai järsku aru, millist armastusest sündinud pettust isa Savva kasutas, et ta täielikult meelt parandaks, sest pärast esimeselt preestrilt saadud külma dušši tuli leida radikaalne võimalus tõmmata ta välja allakäigust, millesse ta oli takerdunud.

Nõnda käitus armastuse pärast isa Savva, see imeline hingetohter.

„Kel kõrvad on, see kuulgu!” (Mt 11:15) Issanda sõna.

†Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

* Athose mäe internetilehekülgel
AGIORITIKO BHMA
(<http://www.agioritikovima.gr/>) ilmunud jutustuse põhjal.

Foto: Andres Ots

VÄLISUUDISED

Preester Sakarias Leppik

UKRAINAS OTSITAKSE KIRIKUÜHTSUST (OCP)

Ukraina Õigeusu Kirik (Kiievi Patriarhaat) tervitas Moskva Patriarhaadi Ukraina Õigeusu Kiriku otsust alustada kahepoolseid läbirääkimisi. Kiievi Patriarhaadi Püha Sinod on ilmutanud „valmisolekut taastada kanooniline ühtsus Ukrainas ja seada sisse üleriigiline õigeusu kirik” ja teatanud, et „iseseisev kirik iseseisvas riigis on kanooniliselt õigustatud ja ajalooliselt paratamatu”. Patriarhaat on moodustanud ka läbirääkimiskomisjoni. Suurema osa Nõukogude ajast oma järjepidevust Kanadas säilitanud Kiievi Patriarhaati pole teised maailma õigeusu kirikud seni tunnustanud.

ROOMAKATOLIKU KIRIKU DELEGATSIOON VÄSAS PATRIARH BARTOLOMEOST

KONSTANTINOOPOL, 4. detsember 2013, OCP – 30. novembril, pühapäeval tegi Konstantinoopolisse visiidi Roomakatoliku Kiriku delegatsioon, mida juhtis kardinal Kurt Koch.

Visiit Oikumeenilise Aujärje pühasündmustele on üks formaalseste vahtusvisiitide reas, mida Oikumeeniline Patriarhaat ja katoliku kirik omavahel toimetavad.

Katoliiklaste delegatsiooni, kelle juht kardinal Koch on ka kristliku ühtsuse edendamise paavstliku nõukogu eesistuja, võttis vastu Püha Sinodi komis-

jon, kes tegeleb katoliiklastega dialoogi pidamisega. Seejärel külastas delegatsioon ka Halki Teoloogilist Kõrgkooli.

Külalised said visiidi lõpus osa ka Kreeka Õigeusu Peapiiskopkonna Ameerikas bütsantsi laulu koori ajaloolisest kontserdist Agia Irini kirikus.

Metropoliit Athenagoras.

Foto: Dimitrios Panagos

OIKUMEENILISE PATRIARHAADI PÜHA SINOD VALIS KAKS ÜLEMHINGEKARJAST

KONSTANTINOOPOL, 27. november 2013, OCP – Oikumeenilise Patriarhaadi Püha Sinod valis kahele Euroopa peapiiskopkonnale uued ülemhingekarjased: Belgia peapiiskopkonna metropoliidiks sai senine Sinope piiskop Athenagoras ja Lääne-Euroopa slaavikeelse traditsiooni patriarhliku eksarhaadi peapiiskopiks senine arhimandriit Hiiob.

Ka EAÖK-d hästi tundev ning meie kiriku arengu tulihingeline toetaja, metropoliit Athenagoras (Peckstadt) valiti 13. mail 2003. aastal oikumeenilise patriarhaadi Belgia peapiiskopkonna auksiliaari peapiiskopiks titliga Sinope piiskop. Ta pühitseti piiskopiks sama

aasta 22. juunil Brüsseli kreeka õigeusu katedraalis. Belgia peapiiskopkonna metropoliidiks valiti Athenagoras 27. novembril.

Arhimandriit Hiiob Getcha pühitseti ametisse tiitliga Telmessose peapiiskop 30. novembril, andresepäeval, patriarch Bartholomeos I poolt ning introniseeriti Pariisi Neeva Aleksandri katedraalis 5. detsembril. Peapiiskop Hiiob on sündinud 1974. aastal Kanadas ning on rahvuselt ukrainlane.

Peapiiskop Hiiob.

Mõlemad uued ülemhingekarjased valiti jätkama oma eelkäijate teenimist: metropoliit Athenagoras astus emeriituuri asunud Belgia eelmise metropoliidi Panteleimoneni asemele ja peapiiskop Hiiob astus oktoobri lõpus uinunud peapiiskop Gabrieli asemele.

ANTIOOKIA PATRIARH PÜHITSES AMETISSE KAKS EUROOPA ÜLEMHINGEKARJAST

KÖLN, 24. november 2013, Romfea – Tema Óndsus, Antiookia ja kogu Oriendi patriarch Johannes pühitseti ametisse kaks uut ülemhingekarjast Antiookia kiriku usklike teenimiseks Euroopa aladel.

Metropoliit Iisak.

Antiookia Patriarhaadi Prantsusmaa ning Lääne- ja Lõuna-Euroopa metropoliidiks nimetati 17. novembril Pariisis piiskop Ignatios (Al Houshi). Saksa ja Kesk-Euroopa ülemkarjaseks pühitseti patriarch 24. novembris Kölnis metropoliit Iisaki (Barakat).

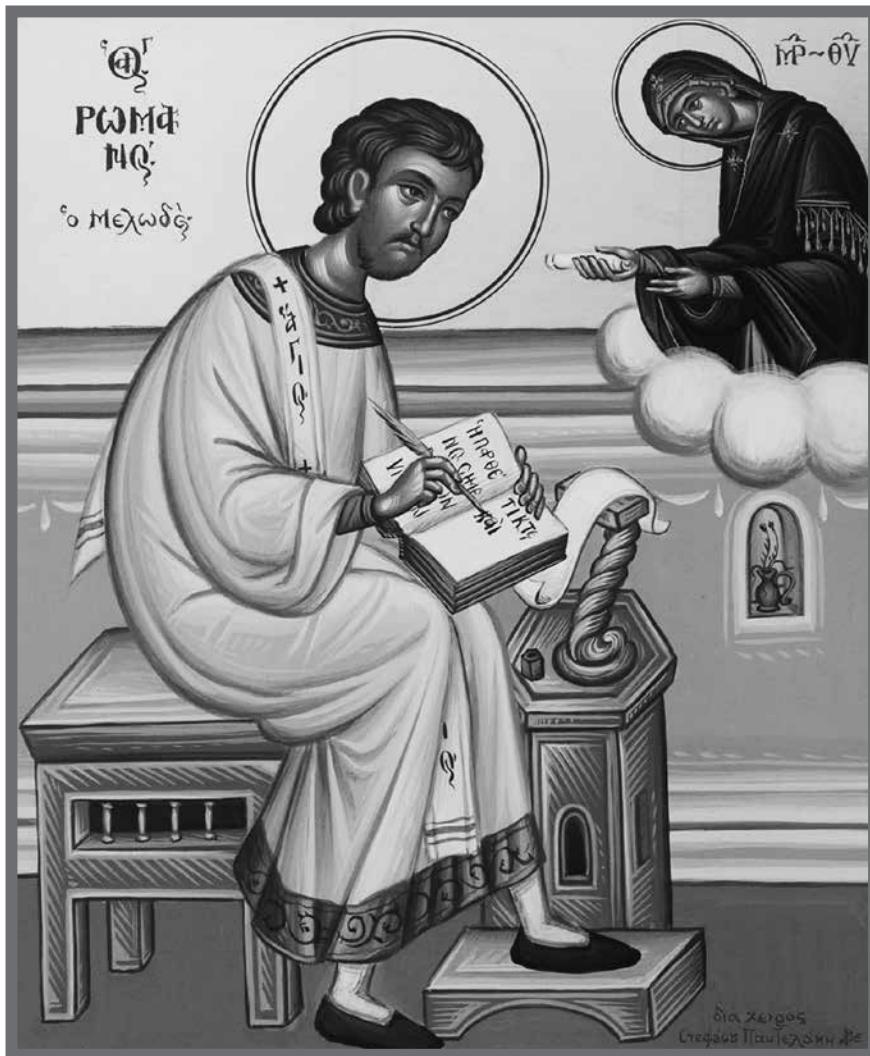
Metropoliit Iisak õppis teoloogiat Thessaloniki Ülikoolis ning kaitses doktorikraadi homileetikas. Ta teenis Püha Risti kirikus Damaskuses ning oli ka Balamandi Jumalasünnitaja kloostri iguumen. Toonane arhimandriit Iisak Barakat oli aastatel 2005–2010 ka Balamandi Ülikooli Püha Damaskuse Johannese Instituudi teoloogiateaduskonna õppejoud.

Metropoliit Ignatius.

Metropoliit Ignatius on sündinud Damaskuses 1970. aastal ning temast sai Püha Georgiose kloostri munk 1995. aastal. Ta omandas diplomi bütsantsi laulu alal Ateenas ning bakalaureusekraadi Ateena teoloogiakolledžis. Metropoliit Ignatius pühitseti preestriks 2010. aastal ning piiskopiks 2011. aastal. Praegu kirjutab doktoriväitekirja bütsantsi muusikast.

PÜHA ROMAN KAUNILTLAULJA KONDAK KÜMNEST NEITSIST

(katkendid)

(IV) Tee, mu hing, nagu mõistlikud neitsid,
nõua nagu nemad taga halastust ja hoolimist
ja hüüa meelt parandades:
anna, Kristus, kõigile närtsimatu pär!

(V) Pulmakoda on ehitud, mu vilets hing –
kaua sa kirgedes räiskad oma elu
ega näe vaeva, et nagu neitsid
kätte saada närtsimatut pär?

1. Kuuldes evangeeliumist tähendamissõna kümnest neitsist hämmastun ja mu meelemõtted on küsimusi täis:
Kuidas, kui kõik kümme puhta neitsipõlve voorusi hoidsid,
jäi viljatuks viie neitsi vaev,
teiste lambid aga hiilgasid halastusest?
Sest neid võttis vastu
ja viis pulmakoja rõõmusse Peigmees,
kes teeb lahti taeva ja jagab
kõigile õigetele närtsimatud pärjad.

2. Otsigem sest pühakirja kohast armu ja eeskuju;
eks ta juhata kõiki igavese elu lootusse?
Nagu kogu Jumalast sisendatud Kiri
on antud meie kasuks.
Seepärast langegem Päästja Kristuse ette ja hüüdkem innuga:
Inimesearmastaja, Kuningate Kuningas, anna kõigile tunnetust,
juhata meid Sinu käskude rajale,
et me tunneksime taevariigi teed
ja igatseksime seda käia
ning saada pähe närtsimatud pärjad.

3. Töötust uskudes paljud inimesed
ihaldavad jõuda Jumala riiki,
töttavad hoidma neitsipõlve voorust,
peavad paastu, suurimat saavutust siin elus,
on püsivad palves, hoivad usuõpetuse puhta,

mis aga puudub, on armastus,
ja nõnda saab tühiseks kõik muu:
sest igaüks meist, kel halastus puudub,
ei saa kunagi närtsimatut pärja.

5. Kõikide kohtumõistja peab voorustest suurimaks heldust ja õpetab nõnda, andes meile tähendussõna:
Viit kutsub Ta targaks, neid, kes kannavad öli,
viit aga rumalaks, kel lõpuks öli otsa saab.
Kuulakem selle loo tähendust, mida Matteus räägib,
et käia selle järgi kõik oma päevad,
kes kirju tunnevad, need juba teavad,
ent otsigem, mida on möeldud,
et ka meie saaksime närtsimatu pärja.

6. Õpetlik on see tähendussõna, inimarmastuse ja alandlikkuse teed näitab ta kõigile.
Õpetab mõödukust kuningaile,
rahva juhtidele kaastunnet.
Justnagu ehitaks keegi valmis valgusküllase maja,
kui aga katust peale ei tee, on tühi kogu vaev,
niisama kui oma vaevadele
kaastunde katust ei ehita
on nurjas kõik ega pälvita närtsimatut pärja.

7. Tehkem tugevaks mõistust pühakirjast aru saama,
valvakem vaimusilmi, vaadates ainiti Kristust,
püüdes hingepilguga näha
üleilmset ülestõusmist,
mis näitab Päästja Kristuse olevat kõikide kuninga,
kes juba nüüd valitseb kui Issand ja valdjas.
Mässavad mõnedki Teda tundmata Tema vastu,
aga siis, kui tulelek kõik sulatab,
ei või ükski enam vastu panna,
sest Tema jagab närtsimatuid pärgi.

9. Ületab kõik teised heateod heldus, tõesti on hiilgavaim ja esikohal Jumala antud vooruste reas.
Ta valgustab ilma
heledamalt kui kuu ja päike,
segamatult jõuab ta taevavärvani
ega jää sinna seisma, vaid astub sisse, inglite juurde,
jõuab ka peainglite koorideni,
Jumala enese juurde, kõrgemale inimlastest
jääb seisma Kuninga aujärje ette
ja palub Temalt närtsimatut pärja.

10. Eks vaadakem siis, kuidas viis arukat unest ärgates tulevad otsekui pulmakambrist, mitte surnuhauast.
neil oli öli, kohe süttivad nende hingelambid.
Teisedki ärkavad üles üheskoos nendega
Palged täis kurbust, näost ära langenud,
sest nende lambid on vahapeal kustunud,
nende ölinöud tühjaks osutunud;
nad paluvad arukaitl öli laenuks,
nendelt, kel osaks on närtsimatud pärjad.

12. Ütlevald selgesti arukad: „Minge, küsige kaupmeestelt,
kas ehk veel saate öli neilt osta!”
Need end lasevad petta, nagu rumalad ikka, jooksevadki ostma,
kui juba on töötgemise aeg möödas,
ja nõnda otsas arutute viljatu töttamine.
Tühi tegemine on kokku võetud,
sekeldamine selgelt noomitud.
Arust jäi puudu, nad otsisid võimatut,
ja nõnda ei pärinud närtsimatuid pärgi.

13. Kui need viis said aru, et tühja on jooksnud ja tagasi tulid,
ja leidsid Kristuse pulmakoja lukus olevat,
kisendasid nad kõik kurval häälle
ning hüüdsid ohete ja pisaratega:
„Tee lahti meile oma halastuse uks, oh Surematu,
eks me teeninud Sinu vägevust neitsipõlves?”.

Kuningas aga hüüab neile seest:
 „Ei tehta teile lahti kuningriiki,
 ei tunne ma teid, minge siit minema,
 ei kanna teie närtsimatut pärja!”

14. Kohe kui need viis kuulevad Kristust, kõikide Kuningat, vastamas:

„Kes te olete, ma ei tunne teid!”
 siis täidab neid väristus,
 nad nutavad ja hüüavad:
 „Öiglane Kohtumōistja, me hoidsime end puhtana,
 harjutasime kasinust,
 usinalt ja palju pidasime paastu,
 maist varandust ei ihanud,
 hooruse ja kõigi kirgede tuleleegi võitsime,
 elasime ikka puhast elu,
 selleks et pärida närtsimatuid pärgi!

15. Koos neitsipõlve vooruste ja armuga tallasime jalge alla lihahimu leegi, kirgede tule.

Palju nágime vaeva, sest ihaldasime taevalikku elu,
 ja vőistlesime ilmihuta inglite eloviisiga –
 kas kõik see suur vaev osutub odavaks?
 Vooruste pärast vaevasime end palju –
 kas kõik see lootus jookseb liiva?”
 – Mispärast ei andnud neile aru Sina,
 kes jagad närtsimatuid pärgi?

16. „Nooguta meile, ainus õige Kohtumōistja, tee uks lahti,
 võta pulmakotta oma neitsid, Lunastaja Kristus,
 ära pööra oma palet palujailt kõrvale,
 et me ei jäeks ilma Sinu igavesest armust,
 et me ei saaks häbiks ja teotuseks inglitele,
 ära jäta meid alatiseks
 välja oma pulmakojast, Kristus!
 Kes veel on elanud nii puhtalt kui meie,
 miks ei võiks me kanda närtsimatuid pärgi?”

18. „Ütlen teile avalikult peainglite ja kõigi pühade ees:
 Need, keda ma võtan siia enda juurde, on teinud mulle nõnda:
 nad leidsid mu vaesuses, kanges näljas
 ja töttasid mind toitma.
 Mul oli janu ja nad joostid mind rõõmuga,
 ma olin vőoras ja nad vótsid mu öömajale nagu tuttava,
 ma olin ahelais ja nad hoolitsesid minu eest,
 ma olin haige ja nad käisid mul küljas.
 Nii täitsid nad minu käsku
 ja selle eest saidki närtsimatud pärjad!

21. Ülbeil silmil vaataate kõiki, põlgate vaeseid,
 kõigi vastu olete kaastunde ja armuta,
 igale löögile vastate täpselt ja halastamatult,
 omasuguste vastu inimlikkuseta, nagu ise eksimatud,
 kõrgilt mötlete, kiitlete saavutustega,
 põlgate neid, kes paastu ei pea,
 jälestate neid, kes abiellus elavad,
 ainult iseend peate õigeteeks,
 kuidagi ei päri te närtsimatuid pärgi!

23. Paast ei too kasu, kui see ei tähenda
 halbade mõtete ja tegude mahajätmist,
 lihalik kasinus ei kinnita seda,
 kelle hinges kasinust pole.
 Kurjast hoidumine on paastu nurgakivi,
 vaimuliku maja tugev alusmüür.
 Halastus valgustab paastu heledalt,
 vagadus toidab teda.
 Need on müürina ta ümber
 ja toovad närtsimatu pärja.

24. Mis aitab teid paast ja neitsidus koos kiitlemisega?
 Tasadust põlgate, viha soojendate!
 Aga mina olen tasane ja armastan tasaseid,
 annan neile hingamist.
 Ma ei taha tunda neid, kes paastuvad, olles halastamatud,

võtan vastu pigem need, kes söövad, aga kellel on halastust.
 Vihkan neitsilikke, kes inimesi ei armasta,
 hindan aga abielurahvast, kel on inimarmastust.
 Austuseväär on truu abielu,
 seepärast saab ta närtsimatu pärja.

25. Ei ole käes mul teravat mõõka, mis patuseid sihiks,
 vaid armusilm'i vaatab inimeste Looja surelike peale!
 Nutva hoora võtsin ma lähkelt vastu
 ja andsin andeks ta patud.
 Ohkava tõlneri peale halastasin
 ega tõeganud teda ära,
 sest ma nägin temas töelist meebleparandust.
 Kõikide vastu heatahtliku Loojana
 andsin andeks mind salanud Peetrusele,
 tundsin kaasa ta pisaraile,
 sest ta otsis närtsimatut pärga.

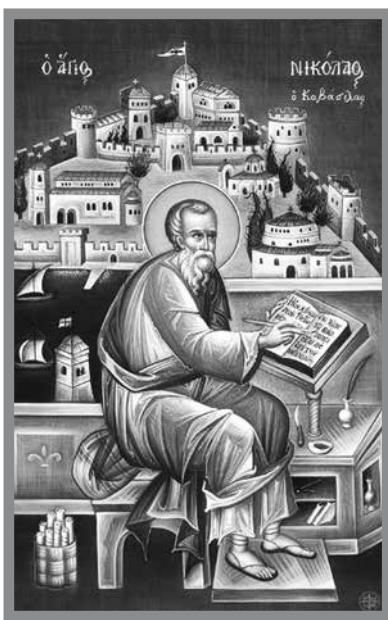
26. Kõigile kuulutan ma nende kohta, kes on minuga pulmakojas:
 Nemad pidasid innuga maa peal minu käske,
 alati kaitsesid leski, halastasid orbudele,
 tundsid kaasa vaevatute ohetele,
 ei pannud kunagi kinni oma ust vaestele ega teekäijatele,
 arstisid haigeid, aitasid neid, keda teie ära tõukasite.
 – Ma ei tunne teid!
 Ma salgan ära südametud,
 halastajatele jagan aga närtsimatuid pärgi”.

29. Jumala käsud pole rasked,
 Ta ei nõua, et sa annaksid, kui ei suuda,
 Ta ootab vaid head tahet!
 Sul on siin maa peal vaid kaks veeringut, muud ei midagi?
 Kaastundlik Issand võtab vastu ka need,
 ja annab sulle midagi rahast paremat!
 Sul pole raha, et poodi minna?
 Anna siis kasvöi kruus külma vett palujale,
 sellegi võtab Kristus tänuga vastu
 ja kingib sulle närtsimatu pärga.

30. Vähe võtab Päästja, ent annab palju:
 ajalike asjade eest igaveste hüvede maitsmise!
 Anna tükki leiba ja Temalt saad vastu
 paradiisi rõõmu.
 Ei sega siin vaesus, ei puudus, kui oled kannatlik,
 keegi ei uuri su arveid, neid ei vaadata.
 Vähemad saavad andeks,
 vägevad aga võetakse vägevalt ette!
 Ole helde, et leida taevariik
 ja pärida närtsimatut pärga.

31. Anna andeks, Päästja, anna andeks mulle,
 kes väärin hukkamōistu enam kui kõik teised!
 Ma ei tee ise seda, mida räägin, mida rahvale öpetan,
 aga ma langen Su ette: anna, Õnnistegija, meebleparandust
 mulle ja kõigile, kes mind kuulevad,
 et me ei jäeks nuttes ja kaevates pulmakoja ukse taha.
 Heida armu oma heasdamlakkuses,
 sest Sa tahad, et kõik pääseksid.
 Kutsu, oh Päästja, meid oma riiki,
 et me seal kannaksime närtsimatuid pärgi!

Püha Roman Kauniltlaulja (Melodos) + u 560, mälestuspäev 1. oktoober, oli Süüria päritolu Bütsantsi kirikuluuletaja, kellele Jumalaema ise andis lauluanni. Tema sulest pärineb hulk nn täiskondakeid, mis koosnevad hulgast osadest (iikostest) ja on loomult värssjutlused. Tänapäeva kirikuteenistustes on kasutusel veel mitmeid tema loodud kondakeid ja iikoseid (kumbagi vaid üks ühes kaanonis, kuuenda laulu järel). Kondak kümnest neitsist liitub suurel teisipäeval loetava tähendamissõnaga Matteuse evangeeliumi 25:1-13, mõte aga paastu ja kristliku eluga laiemalt. Peab silmas pidama, et selles loos tähendab òli (kreeka k *elaion*) halastust (kreeka k *eleos*). Kogu kondak kutsub jõulisel üles halastustegudele, eitamata samas askeetlikke voorusi (paastumist, tsölibaati).

ELU KRISTUSES PÜHA NIKOLAI KAVASILA

(algus Metropoolias nr 61)

Kristus on niisiis hinge ainus hüve ja tõde ja ihaldus. Neid, kes Temani jõuvad, ei takista miski armastamast, sedavõrd kui armastus on algusest peale hingedesse istutatud, ega röömustamast, sedavõrd kui loomus suudab röömustada ja sedavõrd, kui voorus ja uuestisünd on mõlemaks veel jõudu juurde andnud. Kuna aga selle elu hüved ei suuda tõelist armastust ega röömu tekitada, kannavad nad vale nime ja on vaid tõelise armastuse ja röömu kahvatud peegeldused. Ent kui miski ei takista, on armastus imeline ja äraütlema ning rööm kirjeldamatu, ennekõike seepärast, et Jumal on loonud kummagi neist tunnetest nõnda, et armastaksime Teda ja leiaksime oma röömu vaid Temas. Seepärast arvan, et tunne peab vastama piiritule headusele ja olema temaga n-ö sarnases mahus.

Vaadakem, kui suur on armastus, milline on määr tema rikkusest! Nimelt: kõige hea eest, mida Issand annab, püsib Talle tasuks vaid armastusest, ning kui Ta selle saab, kustutab Ta kõik meie võlad. Kui nüüd armastus on tasu iga-vesete hüvede eest Jumala, meie kohtumõistja ees, siis eks ole ta rikkalik? On ka selge, et rööm vastab igati armastuse rohkusele, nauding käib lembusega käsikäes, suure armastuse juurde käib suur heameel. Tundub siis, et inimhingedes on varuks rohke armastamise ja röömustamise võime ning see avaldub täielikult siis, kui kallis armastatu on ligi. Seda kutsubki Õnnistegija täieks röömuks (Jh 15:11, 17:13).

Seepärast ongi nii, et kui Vaim tuleb kellegi peale ja annab talle annid, mis on Tema käes, on armastus ja rööm neist esimesed. Nagu on öeldud: „Vaimu viljad on armastus, rööm...“ (Gl 5:22), sest

Jumal, tulles meie hinge, annab endast nende abil tunda. Head kogedes hakame seda tingimata armastama ja sellest röömu tundma. Kui nüüd Issand ini-mestele ihulikult ilmus, taotles Ta kõigepealt seda, et me Ta ära tunneksem. Seda ta õpetas ja andis ka otseselt kogeda, selle pärast Ta üleüldse märgatavaks saigi ja kõik oma teod korda saatides. „Mina olen selleks sündinud ja selleks tulnud maailma, et ma annaksin tunnistust tõe kohta“ (Jh 18:37). Kuna Ta ise ongi Tõde, siis teiste sõnadega: „et end tunnava teha“. Seda teebki Ta praegu, kui Ta tuleb ristilaste juurde ja annab tunnistust tõest, ajades välja vaid näili-selt hea ja tuues asemele tõe, osutades neile seda ehk Tema oma sõnul iseend meile näidates (vrd Jh 14:22).

Et nüüd ristimises pestud saavad, nagu öeldud, Jumalat tundma, on selge toimingutest enestest. Kui on vaja tunnistajaid, siis neid on palju: Jumala armastatud pühi inimesi, kellest võib esile tuua ennekõike Johannese [Kuldsuu], kelle hing on hiilgavam kui päikesekir ja hääl kullast säravam. Esitagem tema kaunikeelsed sõnad:

„Mida tähendab „meid kõiki, kes me katmata palgega vaatleme Issanda kir-kust peegeldumas, muudetakse samasuguseks kujuks“ (2Kr 3:18)? See ilmnes selgemalt siis, kui [apostlite ajal] imetähited armuvägi toimis, ent ka praegu pole seda raske märgata sel, kes ususilmaga vaatab. Sest kohe kui oleme ristitud, särab meie Vaimu poolt puhastatud hing heledamalt kui päike. Me mitte üksnes ei näe Jumala auhiulgust, vaid saame ka ise Temalt valgustust nagu puhas hõbe, mis võtab päikesekiire vastu ja peegeldab tagasi – mitte ainult oma loomuse, vaid ka päikese säära tõttu. Nii ka siis, kui hing on puhastatud ja saab hiilgavamaks kui hõbe ning võtab endasse Vaimu au kiirgust, hakkab ta ise kiirgama niisugust säära, mis saab tulla vaid Issanda Vaimust.“

Ja veidi hiljem kirjutab ta: „Tahad, et ma osutan seda veel selgemalt apostlite näitel? Mõtle Pauluse peale, kelle riitet oli vägi (Ap 19:12) ja Peetruse peale, kelle varigi tegi imesid (Ap 5:12)! Kui nad poleks kandnud eneses Kuninga kuju ega oleks olnud osalised Tema hiilgusest, kas oleks nende riitet ja varjul olnud selline mõju? Kuningakuube kardavad ju rõövlidki. Tahad kuulda, kuidas ka ihud hiilgasid valgust? „Ja kui kõik... teda [Stefanust] ainiti vaatasid, nägid nad tema palge olevat otsekui ingli palge“ (Ap 6:15). Ent see kõik pole mida-gi meie sees välguna sähviva auhiilguse kõrval! Sest mis oli muiste Moosese palgel, see oli apostlite hingedes, ainult veel palju vägevamalt. Nagu tuli annab

oma paistet lähedalolijatele, nõnda sün-nib ka usklikega. Seepärast lahkuvad seda kogenud maa pealt ja unistavad taevastest asjadest. Häda mulle! Ma pean kibedalt ohkama! Sest ehkki me saame nii ülevaid asju tunda, ei mõista me isegi öeldut, sest need kaovad kiiresti ja me tömbume hirmunult tagasi meel-tega tajutava juurde. See seletamatu ja kardetav ausära jääb meisse [tuntavalt] päevaks-paariks ning siis kustutame me selle, kattes tema kiired igapäevamurede paksude pilvedega.“ (7. juul 2. kirjast korintlastele).

Ristitute jumalatundmine ei piirdu niisiis arusaamise, mõtlemise ja usku-misega, vaid neis vetes leidub midagi suuremat ja tõelisele lähemat. Pole õige mõelda, et see valgussähvatus tähendab ainult mõistuslikku tunnetust ja aru val-gustumist, sest see kaob mõne päevaga, kui mured ja sekeldused jälle vastpühitsetu peale vajuvald. Vaevalt et keegi nüüd usutunnetust nii lühikese ajaga kaotab. Inimene võib olla tühiste asja-de mõju all, ent olla ometi hea teoloog, või isegi halbade kirgede võimuses, aga ometi osata kaunist kõnelda pääsemi-sest ja tõelisest tarkusest.

On siis selge, et tõeline tunnetus on ju-malatunnetus, Temalt tulev valguskiir süütab nähtamatult kogu hinge. Seda valguskiirt kujutavad ristimise tunnus-märgid. Kõik on täis hiilgust: lambid, laulud, koorid, rongkäik. Kõik särab, ristimisrüü on samuti valge, kõik val-mistab ette valguse nägemist. Ka pea peale pannakse Vaimu ligiolekule osutav märk.* Sest [tule]keele kuju ehib pead, olles sarnane Püha Vaimu kasuta-tud kujuga, kui Ta vanasti apostlid ristis. Kui Ta tulekeelena igaühe pea peale las-kus, siis arvatavasti seepärast, et Ta tuli õpetama neid mõistma Sôna (=Kris-tust), kes on Jumal nagu Temagi, ja õpe-tama Teda neilegi, kes Teda ei tundnud. Keel ju kuulutab mõtteid, mis on nähtamatult meis ja ilmutab seda, mis meie meeles liigub. Sôna kuulutab isa, kellest Ta on sündinud, Teda ennast aga kuulutab Vaim. „Mina olen austanud Sind“, ütleb Ta Isa kohta, Lohutaja kohta aga: „Tema austab mind“ (Jh 17:4; 16:14). Seepärast Ta ilmus seal neile sel moel.

Nimetatud tähis viitab sellele imele, meenutab helget päeva, mil ristimine alguse sai, et me teaksime, et need, kel-le peale Vaim esiti laskus, andsid Teda edasi neile, kes tulid hiljem, need oma-korda järgmistele ja nõnda edasi kuni meieni. Armuand ei lõpe enne, kui sel-le Andja ise tuleb meie juurde tagasi. Siis annab Issand õndsatele enda puhta tundmisse, kaotades kõik, mis seda takis-tab, nüüd aga niivõrd, kui on võimalik neile, kes on kaetud liha jämedusega.

Selle tundmisse vili on seletamatu rööm ja võrratu armastus, need peavad korda saatma suuri ja imelisi tegusid, nii et nad lähevad pärjatud võitjatena kõigest läbi. Kes on nendega relvastatud, neid ei murra ei koledused ega naudingud. Sest rööm võidakd raskused, aga neid, kes on Issandaga seotud tõelise armastuse vä-e-ga, ei meelita mõnud teelt kõrvale.

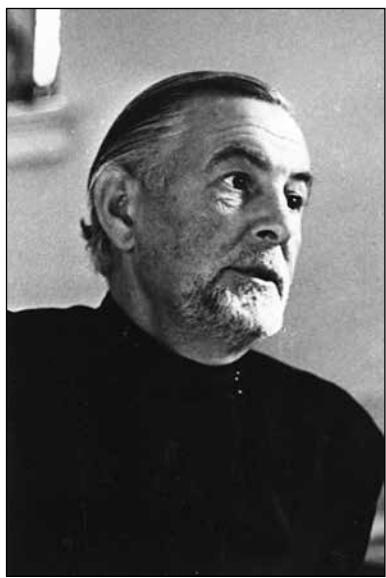
See kõik on ristimise tulemus: ta va-bastab pattudest, lepitab inimese Ju-malaga, teeb inimese Jumala lapseks, avab vaimusilmad nägema jumalikku valgust; ühesõnaga ta valmistab meid tulevaseks eluks. Õigesti omistame talle „sündimise“ ja muud vastavad nimetu-sed, sest ristimistalitus laseb hingedes koita jumalatundmisel. Ta on elu ning elu aluspõhi ja juur, sest Õnnistegija on ise nimetanud igavest elu ainsa tõelise Jumala ja selle, kelle Ta on läkitanud, see on Jeesuse Kristuse, tundmiseks (vrd Jh 17:3). Juba Saalomon ütles: „Sinu tund-mine on surematuse juur“ (Trk 15:3).

Kui vaja, toogem veel näide ka inimese mõistusest. Kes ei teaks, et inimese tõe-line loomus ja eelis on mõistus ja tunne-tus? Kui nüüd inimloomus on mõistuses ja tunnetuses, siis on talle kättesaadav parim, eksitusest vaba tunnetus. Milline võiks aga olla kauneim ja igasugusest ek-situsest puhtaim tunnetus, kui mitte Ju-mala tundmine, kui Ta ise teeb lahti vai-musilma ja pöörab inimese enese poole? See ongi ristimise and.

Eelneva jutuga tahame öelda, et nime-tatud salasusega algab elu Kristuses, inimene alustab selle abil oma olemist ja elu, tõelist olemist ja ülirohket elu. Kui nii ei toimu kõigi ristitugega, pole õige süüdistada salasust jõuetuses. Viga tuleb otsida salasusse pühendatutest, kas siis sellest, et nad ei valmistanud hästi armu vastu võtma või on nad antud varanduse ära raisanud. Õigem on vastuolus süü-distada ristituid, kes on ristimisarmu val-el moel kasutanud, mitte ristimist, mis on ju sama kõigi jaoks.

On selge, et eelmainitud hüvede rohkus pole ei inimloomuse ega vaevanägemise vili, vaid ristimise tulemus. Vastupidist väites peaks rääkima mõttetus: et sama asi toob valgustuse ja ei too ka, et ta teeb inimesed taevalikeks ja samas ei ülenda neid kuidagiviisi maisest kõrgemale. Ega me ka päkest süüdistada ega pea teda nähtamatuks seetõttu, et mõned tema kiiri ei näe! Me peame arvestama hoopis nä-gijate tunnistust. Nii ei sobi ka valgustu-se kohta mõelda, et ta tähendaks midagi muud kui seda, mida ta nimi ütleb.

* Mõeldud on ilmselt ristitähte otsa ette või sal-vimist. Teisalt võib tähendada ka mingit ristita-vale antavat pekatet.

PAASTUAJA JUMALATEENISTUS

Ülempreester Alexander Schmemann

Helge kurvameelsus

Paljudele, kui mitte suuremale osale õigeusu ristiinimestest tähendab paast kindlasti vormilisi, enamasti keelavaid seadusi ja pruuke: tuleb hoiduda teatud roogadest, loobuda tantsimisest ja ehk ka filmide vaatamisest. Me oleme Kiriku tõelisest vaimust nii tugevasti võordunud, et meil on peaagu võimatu mõista, et suures paastus on „midagi muud” – midagi, ilma milleta kõik ned seadused kaotavad palju oma tähenusest. Seda „midagi muud” võib kõige paremini ette kujutada kui õhkkonda, millesse astutakse, ja ennekõike kui meeble, hinge ja vaimu seisundit, mis täidab meie elu seitse nädalat. Rõhutagem veelkord, et suure paastu eesmärk ei ole meile vägisi mingeid vormilisi kohustusi peale suuda, vaid meie südant „pehmeks teha”, et see avaks ennast vaimu mõjudele ja et me tajuksime meis peituval „janu ja nälga” Jumalaga ühendusse saamise järel.

See paastuõhkkond, see ainulaadne „meeleseisund” luuakse peaasjalikult jumalateenistuste, eriti paastuajal liturgilisse ellu tulnud muutuste abil. Kui neid muutusi ükshaaval ja eraldi vaadata, tunduvad nad arusaamatute liturgiliste juhistena ja vormiliselt nõutavate määrrangutena, ent kui neid kui tervikut vaadelda, tuleb nende läbi ilmsiks suure paastu vaim ja nad panevad meid näema, tundma ja tajuma seda helget kurvameelsust, mis on suure paastu töeline sõnum ja and. Liialdamata võib öelda, et vaimulikud isad ja pühad kirjamehed, kes loid paastutrioodi laulud ning määrasid vähehaaval kindlaks paastuteenistuse üldise struktuuri ja ennepühitsetud andide liturgia talle omase iluga,

mõistsid erilisel viisil inimhinge. Nad tundsid tõesti patukahetsuse kunsti ning tegid selle oskuse igal aastal suure paastu ajal kättesaadavaks kõigile, kel on kõrvad, et kuulda, ja silmad, et näha.

Ütlesin juba, et üldmeeleoluks on „helge kurvameelsus”. Ka puudulikult jumalateenistust tundev inimene, kes astub paastu ajal üle kiriku läve, saab üsna varsti aru – selles olen ma veendunud –, mida see mõnes mõttes vastuoluline nähtus tähendab: vaikne mure läbib kogu teenistust. Riided on tumedad, teenistused tavalisest pikemad ja üksluisemad, ka pole neis suuremat liikumist. Lugemine ja laulmine vahelduvad, aga „juhtuvat” ei näi midagi. Kindlate vaheaegade tagant tuleb preester altarist välja ja loeb ikka ja jälle sama lühikese palve ja otsekui punktiks igale palumisele kummardab kogu rahvas maani. Niiviisi viibime kaua selles üksluisuses – selles vaikses mures.

Siis hakkame aga aru saama, et see kestvus ja ühtaolisuus on vajalikud, kui meel hakkab tundma seda mõju, mida teenistus meile salaja ja alul tajumatult avaldab. Vähehaaval hakkame mõistma, või pigem tundma, et see kurvameelsus on tõepoolest helge ja et meie sees on toimumas salapärane muutus. Me oleme otsekui jõudnud ühte paika, kuhu ei ulatu lärm ega müra elust, tänavalt ega kõigest sellest, mis täidab meie päeva ja öö veel takkapihta, paika, kus Neil pole võimu. Kõik see, mis tundus meile tohutult tähtis ja mis täitis meie meeble, see rahutus, mis on tegelikult saanud meie teiseks loomuseks, kaob kuskile ja me hakkame tundma end vabana, helgena ja õnnelikuna. See pole lärmakas, pinnaapealne õnn, mis tuleb ja läheb kakskümmend korda päevas ning on nii habras ja hajuv; see on sügav õnn, mis ei tule mingil välisel põhjusel, vaid seepärast, et meie hing – Dostojevski sõnul – „on puutunud kokku teise maailmaga”. Ja see, millega ta on kokku puutunud, on valgus, rahu ja rõõm, sõnulseletamatu lootus. Siis mõistame, miks teenistused peavad olema pikad ja näivalt ükslised. Ka saame aru, et meil on lihtsalt võimatu väljuda oma tavalisest meeleseisundist, mis on täis rahutust, ruttu ja muret, ning siseneda sellesse uude meeleseisundisse, ilma et me kõigepealt rahuneks ja tooks endasse tagasi sisemise tasakaalu. Seepärast inimesed, kes peavad kiriku jumalateenistusi vaid „kohustusteks” ja pärvad aina minimaalnõudmiste järel (Kui tihti peame kirikus käima? Kui tihti peame Jumalat paluma?), ei mõista kuniagi jumalateenistuse töelist olemust, nimelt seda, et need viivad meid erilisse – Jumala ligioleku – maailma, ent vii-

vad meid sinna tasapisi, kuivõrd meie langenud loomus on kaotanud võime sellega loomulikul viisil ühineda.

Kui me niiviisi selle salapärase vabamine läbi oleme elanud ning „helgeteks ja rahumeelseteks” muutunud, saavad jumalateenistuse üksluisus ja murelikkus meie jaoks uue tähenduse: nad kirgastuvad. Sisemine ilu valgustab neid kui hommikune päikesekiir, mis kuldbab mäetippu, kui orus on veel pime. See valgus ja salapärane rõõm tulevad pikkadest halleluuya-salmidest ja paastuteenistuste kogu helitoonist. Mis alul näis üksluine, tuleb nüüd ilmsiks kui rahu; mis alul tundus kurvameelne, avaldub nüüd hinge esimeste liigutustena, selle hinge, mis taas leiab kadunud sügavusi. Seepärast kuulutabki paastuhalleluuya esimene salm igal hommikul: „Varahommikul tõttab mu vaim Sinu poole, Jumal, sest Su käsud on valguseks maa peal”.

„Kurvameelne helgus” on kõik see: mure oma väljaajamise pärast, selle pärast, et olen raisanud oma elu, kaotanud Jumala läheduse ja andeksandmisse kirku, rõõm taasleitud igatsusest Jumala järel, rahu taasleitud kodus. See on paastua ja jumalateenistuste õhkkond: sääranne on esimene tõuge, mille need hingele annavad.

Püha Efrem Süürlase paastupalve

Kõigi paastulaulude ja -palvete seast võib üht lühikest palvet pidada eriliseks paastupalveks. Pärimus omistab selle koostamise ühele suurtest vaimuelu õpetajatest – pühale Efrem Süürlasele. Palve kõlab nõnda:

Mu elu Issand ja Valitseja!

Ära anna mulle laiskuse, meeleteite, auahnuse ega tühja lobisemise vaimu.

Vaid anna mulle, Su sulasele, meeletepite, alandlikkuse, kannatlikkuse ja armastuse vaimu.

Issand, mu Kuningas! Lase mind näha mu üleastumisi

ja ära lase mind mu venda hukka mõista, sest Sina oled kiidetud igavesti. Aamen.

Seda palvet loetakse kaks korda iga paastuteenistuse lõpul esmaspäeval reedeni (mitte aga laupäeval ega pühapäeval, sest nagu edaspidi näeme, ei allu nende päevade jumalateenistused paastuaja korrale). Esimest korda lugedes kummardatakse iga lugemise järel maani. Siis kummardame kõik kaksteist korda, lausudes: „Jumal, puasta mind patust!” ning lõpuks korrapakse terve see palve ja kummardatakse pärast seda üks kord maani.

Miks on sel lühikesel ja lihtsal palvel nii oluline koht kogu paastu jumalateenistuses? Seepärast, et ainulaadselt loetletakse kõik meebleparanduse eitataavad ja jaatatavad koostisosad ning see on n-ö meespea meie isikliku paastuvõtluse jaoks. Selle võitlemise eesmärgiks on vabastada meid mõningatest vaimsetest põhihaugustest, mis vormivad meie elu ja teevad praktiliselt võimatuks alustada Jumala poolle pöördumist.

Põhihaigus on laiskus. See on selline kummaline tervet meie olemasolu täitev laiskus ja passiivsus, mis tõukab meid meelsamini „alla” kui „üles” ja vennab meid pidevalt selles, et mingi muutus pole võimalik ega tohi seda lootagi. Tegelikult on see sügavale juurdunud küünilisus, mis küsib iga vaimküünluse kohta: „mistarvis?” ja teeb meie elust määratu vaimse vraki. See on kõige patu juur, kuivõrd ta mürgitab vaimse energiota algallikal.

Laiskuse tagajärg on meeleteide. See on masendusseisund, mida kõik vaimulikud isad on pidanud üheks suuremaks ohuks hingele. Masendus tähindab seda, et inimene ei suuda näha midagi head ega soodsat; see on langevine täielikku eitusse ja pessimismi. See on tõesti meie sees olev kuratlik joud, kuivõrd kuri vaim on oma olemuselt valetaja. Ta valetab inimesele Jumala ja maailma kohta; ta täidab meie elu pimeduse ja negatiivusega. Masendus on hinge enesetapp, sest kui see peab inimest oma võimu all, ei saa ta kuidagi valgust näha ega seda taga igatseda.

Auahnus! Nii kummaline kui see ka ei tundu, täidavad nimetatud laiskus ja meeleteide meie elu auahnusega. Rikkudes kogu meie suhtumise ellu ja tehes selle sihituks ning tühjaks, sunnivad nad meid korvama seda täiesti väärä suhtumisega teistesse inimestesse. Kui mu elu pole suunatud Jumala ja igaveste väärustuse poole, satub ta kahtlemata isekusse ja enesekesksusse, ja see tähendab seda, et kõigist olendeist saavad vahendid mu enda rahuldamiseks. Kui Jumal pole mu elu Issand ja Valitseja, saab must endast mu oma isand ja valitseja, oma maailma absoluutne naba, ja ma hakkan kõike mõõtma oma tarvete, aadete, soovide ja töekspidamiste järgi. Nõnda rikub auahnus minu suhtumise teistesse olenditesse ja üritab need minule allutada. See ei pruugi alati avalduda vajadusena teisi kamandada ja valitseda. Samahästi võib ta avalduda ka hoolimatuse või põlguse kaudu, samuti huvi, tähelepanelikku ja austuse puudumisenena. Seegi on laiskus ja masendus, sedakorda teiste suhtes; vaimulikule enesetapule lisab ta

veel vaimuliku mõrva.

Ja lõpuks – tühi lobisemine. Kõigist loodud olendeist on vaid inimesele antud kõneand. Kõik isad näevad selles inimese sees olevat tõelist Jumala kuju „pitserit”, kuivõrd Jumal ise on kuulutatud olevat Sôna (Jh 1:1). Aga et see on suurim and, on see ka suurim oht. Just seepärast, et see on inimese eriline tundemärk, on see ka tema langemise ja eneskukutamise, võordumise ja patu vahend. Sôna päästab ja sôna tapab; sôna innustab ja sôna mürgitab. Sôna on tõe vahend ja on ka kuratliku vale vahend. Kuna tal on tohutu positiivne jõud, on tal ka äretu negatiivne jõud. See võib luua nii head kui halba. Kui sôna lahkub oma jumalikust algupärast ja eesmärgist, saab ta tühjaks. Ta põhjustab laiskust, masendust, võimuhi muudab elu põrguks. Sealt saab pata oma tõelise jõu.

Need neli on on siis meebleparanduse negatiivsed „objektid”. Need on takistused, mida peab ületama. Ometi võib Jumal üksi nendest üle saada. Seepärast ongi selle paastupalve esimene osa otseki kisendus inimliku abituse põhjast. Siis läheb palve edasi meebleparanduse positiivsete sihtide juurde, mida on sammuti neli.

Meelepuhtus! Kui seda sôna ei mõista, nagu tihti ekslikult tehakse, vaid seksuaalse puhtusena, saab see laiskuse vastandiks. Täpne ja täiuslik tõlge kreeka sônast *sophrosyne* (*σωφροσύνη*) ja slaavi sônast *целомудрие* oleks „ter-

vemeelsus”. Laiskus on ennekõike oma energia pillamine ja elunägemise puudulikkus, võimatus näha tervikut. Selle vastandiks on niisiis täpselt öeldes terviklikkus. Kui me tavaliselt mõistame puhtuse all suguelu allakäigu vastandit, on see nõnda sellepärast, et miski ei ava paremini meie olemasolu rikutud loomust kui suguha – ihm võõrandumine elust ja vaimu kontrolli alt. Kristus tõi meile tagasi meie terviklikkuse. Seda tegi ta, tuues meie meeltesse tagasi õige väärtsüärjestuse ja juhtides meid tagasi Jumala juurde.

Selle terviklikkuse või puhtuse esimeene vili on alandlikkus, millest juba räägitud. See on ennekõike tõe võit meie sees ja kõigi nende valede jätmise, mille sees me tavaliselt elame. Ainult alandlikkus suudab tunda tõde ning näha ja vastu võtta asju sellistena, nagu nad on; seeläbi näha kõiges Jumalat tema suuruses, headuses ja armastuses. Sellepärast öeldaksegi meile, et Jumal heidab armu alandlikele ja on uhkete vastu.

Puhtuse ja alandlikkusega käib loomulikult kaasa ka kannatlikkus. „Loomulik” ehk „langenud” inimene on kannatamu, sest et ta ei näe ennast, on ta varmas teisi süüdistama ja arvustama. Et tal on kõigist asjadest vaid udused, ebatäielikud ja moonutatud ettekujuised, möödab ta neid oma maitse ja arvamise järgi. Mitte hoolides kõigest muust peale iseenda, soovib ta, et elu oleks edukas siin ja nüüd. Kannatlikkus on aga tõepoolest jumalik hüve. Jumal on kannatlik mitte seepärast,

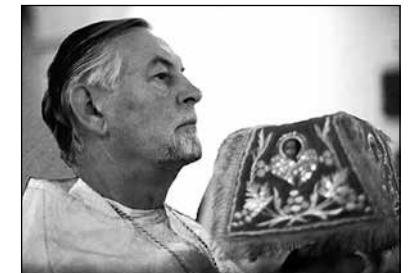
et ta oleks „leebe”, vaid seepärast, et ta näeb kõige oleva sügavust ja seepärast, et ajade sisemine töelus, mida meie oma pimeduses ei näe, on temale avatud. Mida enam me Jumalale läheneme, seda kannatlikumaks me saame, ja seda enam kiirgab meist piiritu aukartus kõigi olendite vastu, nagu see on Jumalale omane.

Kõigi vooruste, kõige arengu ja pingutuste krooniks ja viljaks on viimaks armastus – see armastus, mida, nagu öeldud, ükski Jumal võib kinkida. See on and, mis on kõigi vaimulike pingutuste, ettevalmistuste ja harjutuste sihiks.

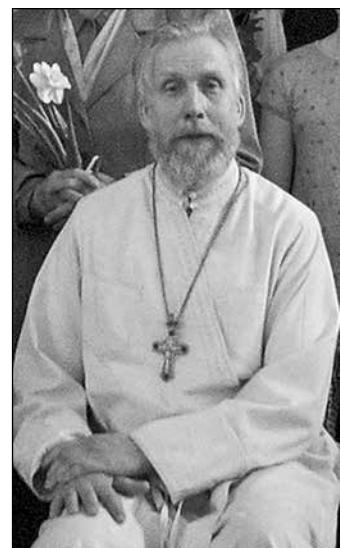
Kõik see on kokku võetud paastupalvelöpus, kui me ütleme: „Lase mind näha mu üleastumisi ja ära lase mind mu vinda hukka mõista”. Viimaks on vaid üks oht: uhkus. Uhkus on kurjuse allikas ja kõik kurjus on uhkus. Ometi ei piisa sellest, et näed oma vigu, sest isegi see ilmne hüve võib uhkuseks muutuda. Vaimulikud tekstdid on täis hoiatusi vagaduse salakavalate viiside eest, mis alandlikkuse ja isetuse varjus tegelikult viivad kuratliku uhkuse sisse. Kui me aga näeme oma eksimusi ja ei mõista kohut oma venna üle, ehk teisisõnu, kui puhtus, alandlikkus, kannatlikkus ja armastus on meis arenenud, siis ja ainult siis saab meis kaotatud meie viimne vaenlane – uhkus.

Iga palve järel kummardame maani. Kummardused ei piirdu püha Efremi palvega, vaid on kogu paastuaegse jumalteenistuselu tunnuseks. Ometi

avaneb nende tähendus kõige paremini just siin. Vaimse tervenemise pikas ja raskes võtluses ei lahuta Kirik hing ihust. Kogu inimene on Jumalast ära langenud; kogu inimene peab uueks saama, kogu inimene peab tagasi tulema. Patu õnnetus seisneb just selles, et liha – meis olev loomalik, mõistuseta himu – võidak selle, mis meis on vaimulik ja jumalik. Ometi on ihm austusväärne, ihm on püha, nii püha, et Jumal ise „sai lihaks”. Lunastus ja patukahetsus pole ihm põlgamine ega selle hooletusse jätmine, vaid tema suunamine töelisse eesmärgi teenimisele – see on olla vaimu väljendusvahendiks ning elu ja asendamatu inimhinge templiks. Kristlik askees on võitlus, aga mitte ihm vastsu, vaid selle eest. Seepärast peab meelt parandama kogu inimene, nii hing kui ka ihm. Ihm võtab hing palvetamisest osa, samuti nagu hing palvetab ihm kaudu ja ihus olles. Maani kummardus meebleparanduse ja alandlikkuse, austuse ja sônakuulmise psühhosomaatilise märgina näitab nõnda paasturiituste olemust.

Ülempreester Alexander Schmemann

SUURPAASTU JA VIIEKÜMNE PÄEVA TÄHENDUSVÄLJAS

Ülempreester Ardalion Keskküla

Ristiinimene, kuidas talv möödus? Ma ei ole sind kirikus kohanud, seepärast ei tea. Veel veidi kannatlikkust. Kevadine loodus tekitab justkui iseeneest ka inimihusse ja -hinge ergastuse ning juba võime rõõmustada meelte ja südamete avanemisest soojusele ja valgusele, linnulaulule ja õite ilule. Looduse elu uueneb, puhkeb jälle vîimsana.

Kas möödumas on ka vaimne talv, või pole sellist talve olnudki? Kas paistab parim inimeses – jumalik nägu ja tegu – argiaskeldustes sinust kogu aeg kau-nite hingeõitena välja? Kas hingeae õilmitseb läbi aasta?

Kui jah, siis Jumal tänatud!

Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pârige kuningriik, mis teile on valmistasud maailma rajamisest peale! Sest mul oli nâlg

ja te andsite mulle süüa, mul oli janu ja te andsite mulle juua, ma olin kodutu ja te võtsite mu vastu, ma olin alasti ja te riitetasite mind, ma olin haige ja te tulite mind vaatama, ma olin vangis ja te tulite mu juurde... (Mt 25:34-36)

Aga kui ei?

Kes seda minult küsib?

Mõnikord toovad elu keerdkäigud, pöördelised sündmused sedalaadi küsimuseasetuse kaasa. Täna küsib südametunnistus, mille on ergastanud korrapäraselt kiriku teenistustel osalemine ja Kiriku suurpaastu aeg. Ehtsa püüdlikkuse ja tähelepanuga läbitav paastuteekond on võimalus soodustada elu uuenemist minu vastutusalas: minu hoolde antud ihm pühakojas, Issanda viinämäl, hinge aias. (Vt 1Kr 3:16; Mt 21:40)

Preestrina olen pidanud „telgi mahavõtnud” (2Pt 1:14) hingee teelesaatmisel sarga juures inimestele kõnelema – ja mõtisklema inimese elamise ja surnudoleku mõistete üle. Ikka meenub salapärane kirjakoht Uues Testamendis, kus Issand ütleb õpilasele: *Järgne mulle ja lase surnil oma surnud matta! (Mt 8:22)*

Kui õpilane soovis minna oma isa matusele, kas ta oli siis alles „poolsurnud”? Meie küll läheme... Kui elusad meie oleme? Kas võiksime ka elusad olla?

Ta oli õpilane. Püha Vaimu saamine viiekümnendal päeval pârast Õpetaja surnust ülestõusmist tegi õpilastest jõulised, meelevallaga Kristuse-tunnistajad. Ent ka edaspidi jätkus õppimist ja kasvamist. Meiegi, õigeaustuse rahvas oleme seda teed käimas. Kas ka jõuliste tunnistajaten?

Apostel Paulus kirjutas küpses eas ja tunnustatud õpetajana, et ta pole veel eesmärki saavutanud:

Mitte et ma selle oleksin saanud või oleksin juba täiuslik, aga ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud. (Fl 3:12)

Ega mina temast edukam ole... Sestap kordan aastast aastasse kirikukalendri rütmis pühaderingi ja püüan „teadvuse kosmilist kiirendust” omandada, mis maisest tasandist kõrgemale tõstaks ja mu mõistuse silmad Hea Sõnumi õpetuse tõe mõistmiseks ning teostamiseks lõpuks avaks. Seda me liturgial korras korda palume. Meil on tõotused, mille täitumisse usume ja loodame.

Kirik on saanud Päästjalt päranduseks röömusõnumi „ülirohkest elust” (Jh 10:10) ja omandanud sajanditega hingeaia harimise kunsti, mida põlvset põlve edasi annab. Paastud ja pühade pühitsemine kuuluvad selle juurde. Võtkem siis päästejuhised usaldusega vastu ja tegutsegem nende järgi.

Kunagi esitab Looja igaühele meist kü-

simuse: miks sa oma aias nii hoolas ei olnud, kui oleksid võinud sulle antud talentide poolest olla?

...kes kuuleb minu sôna ja usub teda, kes minu on saatnud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu. (Jh 5:24) Usk ilma tegudeta on aga surnud. (Jk 2:20,26)

Aga kogu armu Jumal, kes teid on kutsunud oma igavesse kirkusesse Kristuses Jeesuses, parandab, kinnitab, tugevdab ja toetab teid, kes te üürilest aega olete kannatanud. (1Pt 5:10) – ... kes peab vastu lõpuni, see pääseb. (Mt 24:13)

Kui lihtne! Pääsed, ilma kohtuta elada on ju palju parem kui elada päästmatult kohtualusena ja hukkamōistetuna.

Õpetaja läks taevasse, et temasse uskujatel ja järgijatel oleks õndsusesse püüdlemise maise rännaku kestel käepärast „Mina olen tee ja töde ja elu” alatine abi, Püha Vaimu ja pühakute toetus.

Eeskujuks elatud elu: head teod, hea sõnum, tasadus, kannatlikkus, andekandmine... teotamised, ristivalu, ma-

hamatmine, ülestõusmine, Isa juurde naasmine, Püha Vaimu saatmine.

11. veebruarist alanud suur paast oli paras aeg.

Pärast kuninglikku sissesõitu Jeruusalemma (meie märgime seda sündmust palmipuude pühaga) ei olnud enam võimalik mõõduvõtmist kahe kuningriigi – juutide ehk selle maailma ja Isa oma ehk taevase – vahel vältida. Kvaliteedivahe tuli ilmsiks Jeesuse märkuses: *Minu kuningriik ei ole sellest maailmast. Kui minu kuningriik oleks sellest maailmast, küll mu sulased oleksid voidelnud, et mind ei oleks antud juutide kätte. Aga minu kuningriik ei ole siit. (Jh 18:36)* Varem oli ta korduvalt tõendanud, et tal on meelevaard looduse ja vaimumaailma üle – ta ei kasutanud seda võimalust oma ihu säästmiseks. Kui maailmas, mu oma ümbruses sellesarnast ikka jälle sünnib, kelle seltsis olen mina? Kas olen ristil rippuva Kristuse rõivaste jagajate killas või annan tunnistust Kristusest Tema tegusid tehes? Põgenev õpilane või Pühast Vaimust õpetust ning julgust saanud apostli sarname? Kahetsev või pilkav rõövel?

Nagu elu näitab, ühte või teise ossa satume paramatatult: osa valijana või ossa valituna, olgugi see teinekord väga ebameeldiv kogemus, mis võib ka meie minapilti muuta. *Ega ometi mina see ole, Issand? (Mt 26:22)*

Osad võivad vahelduda. Nõnda jäab igal aastal – iga päev! – endalt nagu esimest korda küsida: kes ma praegu olen? Kasihu kõrval on ka hing toitu saanud, hingeaed aednikutööd?

Issand ütles oma õpilastele:

Teile aga, oma sõpradele, ma ütlen: Ärge kartke neid, kes ihu tapavad ja pärast seda ei saa midagi rohkemat teha! Ma näitan teile, keda teil tuleb karta: kartke teda, kellel on meelevaard pärast tapmist heita põrgusse! Jah, ma ütlen teile, teda kartke! (Lk 12:5)

Päästa, Issand, oma rahvas ja õnnista oma päriosa!

Õnnistatud paastuaega ja elu uuene mist kõigile!

...PÄÄSTA VALLA ÜLEKOHTUSED AHELAD... (JS 58)

Diakon Timoteus Vassel,
vanglakaplan

Kevade jõudes läheneb jõudsalt ka Taevariik. Jumal-Poeg on ju tulnud maa peale ja kisub siinseid vastupandamat jõuga üles Isa poole. Ometi tuleb just nüüd esile inimeste isepäisus, mis põlgab ära Jumala abikäe ja ajab inimesi omaenda kokkuklopsitud redelitel

Taevariiki vallutama.

Kirik on leidnud, et paast vabastab inimese oma keha teenimisest. Loobudes raskest toidust on kergem lasta end Jumalal üles enese juurde kanda. Inimesel on pääsemiseks väga vähe vaja teha – ei rohkem ega vähem kui eimidagi. See-sinane eimidagi on aga patu mädasoos siputavale inimesele võimatu. *Ent tema ütles: „Inimeste käes võimatu on Jumala käes võimalik” (Lk 18:27).*

Lastes silmist Jumala ja keskendudes oma pingutusele võib viimane saada inimesele kiusatuseks, mis varjab Jumala tahte. Tökkekse inimeste ja Jumala vahel võib saada ka paast, nagu oli saanud Jesaja-aegsele Iisraelile.

Olles vabad täitma ise oma vaimuliku ja ainelist toidutabelit, tabame end vahetevahel möttelt, et keskkond võiks meie paastuplaane veidi toetada, kitsendada veidi meie valikuvabadust. Samas on meil ligimesi, kes elavad äär-miselt piiratud oludes, olemata seda ise teadlikult valinud. Kas välised piirangud ikka teevad loobumise lihtsamaks?

Vangla on koht, kus uskliku inimese

elus kohtuvad soov end (vaimulikult) distsipliinirida ja keskkond, mis neid jõuga distsipliinib. Eesmärk on mõlemaal suures osas sama. Neid kahte jõudu ühendada pole aga kerge, sest teise puhul pole olnud vaba valiku võimalust.

Siin ma näengi suurimat erinevust vangi ja vaba vahel: vang on vaba üleliigsest, aga ilma jäetud võimalusest seda üleliigseks kogeda, vaba aga on üleliigse vang ega saa sellest kuidagi lahti lastud. Vaba on asjade ja võimaluste poolest rikas, vang on vaimus rikas. Mõlemal on vaja minna läbi vaimuliku nõelasilma, kust mahub läbi vaid alasti hing, vaimus vaene.

Kinnipeetavad viibivad miinimumini piiratud isikliku ruumiga keskkonnas, kus neile võimaldatakse vaid hädavaljalik. Lisahüvesid saab taotleda vaid juhul, kui need õnnestub siduda võõrandamatute inimõigustega. Sellist võimalust pakub näiteks õigus oma usku praktiseerida. Lisafunktsoon, mis sel moel usu väljendusvormidele vanglas lisandub, vajutab neile kõigile kahemõttelisuse märgi. Iga paastuaeg toob vanglakaplanitele kaasa usulistel põhjustel erikohtlemist taotlevate avalduste laine.

Kaplan ülesanne on ära tunda, missugused neist taotlevad vaimulikku kasu, millised ainelist. Viimaste rahuldamine viiks soovijad ju paastu sügavamast sisust – enesest loobumisest – hoopis kaugemale.

Jesus ütles jõuka inimeste kohta, et raske on rikkal minna taevariiki, kuna see nõuab varast loobumist. Kui raske on see aga vaimus rikkaile, kellelt on vœ-tud kõik, kes aga tagantjärele ei suuda lahti lasta sellest, mida Neil pole, võib-olla pole olnudki? Kas inimene saab loobuda millestki, mis on temalt vœ-tud enne, kui tal oli võimalust mõista, et see on talle koormaks?

Ei ole põhimõttelist vahet paastuvate kinnipeetavate, kriminaalide ja vabade kodanike vahel, kes end korralikeks inimesteks peavad. Loobumine on nii ühel kui ka teisel puhul võtmesõna. Ühtede rikkused – „ülekohtused ahelad” – on pigem vaimulikku laadi, teistel on need käega katsutavad ja silmaga nähtavad. Ja pole põhjust loota, et aineliste kiusatuste kõrvaldamisel on vaimulik võitlus voidetud. Maiste hüvede kodusest maailmast väljades ootab inimest kõrbekiusatus.

Foto: Ingvar Toomas Heamägi

1

LOOJA KIITUS LOKULAUDADEL

13. jaanuaril Tallinna Issandamuutmise peakirikus peetud piiskopmärter Platoni mälestuspäeval andis metropoliit Stefanus kunstnikule, EAÖK trükiste kujundajale, Siimeoni ja Hanna koguduse aktiivsele liikmele ning koorilauljale Inga Heamäigile Püha Platoni ordeni. Vestleme sel puhul Inga kunstnikuteest nii kirikus kui ka väljaspool kirikut.

Sa lõpetasid 1988. aastal graafikuna ERKI ning oled sealtepeale tegelnud päris paljude kunstivaldkondadega. Kuidas jõudsid aga kirikusse?

Kirikuga olin tegelikult seotud juba oma vanavanemate kaudu, kes olid baptistid, pühapäeviti võeti mindki Olevistesse kaasa. Mäletan, et sain seal joonistada. Aga õigeusu juurde jõudsin siis, kui 1989. aastal sündis mu esimene laps: hakkasin otsima kirikut, kus lasta ennast ja tütar ristida. Kõigepealt käisime koos abikaasa Gennadi Baranoviga Jaani kirikus Toomas Pauli pühapäevakoolis. See kõik oli väga huvitav, aga kui lõpuks läks laulmiseks, hakkasin mu silmad kinni vajuma. Kui nii juhtus juba kolmandat pühapäeva järjest, hakkasin mõtlema, et ju see pole siis minu jaoks õige koht. Mu ERKI kursusekaaslane Sirje Sääri viis mu Tallinna Issandamuutmise kirikusse ja nii kui ma sinna sisse astusin, tundsin, et olen kodus. Seal ristis meid isa Ardalion. Nii algas mu elus etapp, mil üritasin liturgial käia nii palju kui sain, olin seal, hingasin seda õhku ja ka viisid salvestusid mulle pähe. Ilmselt oligi laul see pöhiline, mille pärast ma õigeusu kirikusse jäin. Kui kümme aasta hiljem saabus Eestisse metropoliit Stefanus, tekkis tema ümber peagi uus väike kogudus ja seal tahtsin kindlasti ka ise laulda. Terje Palli ja Edith Ulmiga kuulusimegi koori algrakukesse. Kirikumuusika tajumine on umbes samalaadne kirjaoskus, nagu ikoonide puul visuaalne kirjaoskus, muusika kaudu toimib palve nii nagu ka ikoonide kaudu: see jõub kohale, kirjasöna alati ei jõua. Ma ei tegele kodus igapäevaselt pühakirjaga, käin liturgial ja saan seal vajaliku „kõik ühes” kätte. Ju oli luteri kirikus siis minu jaoks liiga palju ratsionaalsust, mis une peale ajas.

Millal sa ise hakkasid ikoone maalima?

Ikoonimaalini jõudsin samuti väga pikka teed pidi. Eks Rubljov istus visuaalselt sees juba ERKI päevil, mil mul oli veel ainult teadmine, et tahan ristitud saada, aga õigeusu või protestantismi üle veel eriti ei mõtisklenud, kunstiteemad olid päevakajalisemad. Ka Tarkovski oli oma moodi suunanäitaja. Tema kohta on ju öeldud, et ta oli justkui teenäitaja jõel, kes aga ise üle jõe ei läinud, või juhataja kirikutrepini, kust edasi tuleb endal ilma temata minna. Saan sellest kunstnikuvalduse probleemist tegelikult päris hästi aru. Tarkovski sümbolid olid aga minu jaoks kohe arusaadavad, selleks ei pea olema õigeusklik, et seda maailma tajuda: taas seesama kirjaoskuse küsimus. Kõik need: peegel, piim, vesi... Ka mu enda esimestes kuivnõela-töödes, mida oma lastest tegin, oli tihti vesi, poeg seisab jalgupidi vees... Minu jaoks on see kujundikeel hästi tähinduslik ega vanane kunagi.

2

Esimesele ikoonikursusele sattusin samuti Sirje kaudu, kes käis läbi ka Pirita katoliku nunnadega. Pirital toimus kursus, mida juhendas soomlanna Heljä-Maria Surcel, põhierialalt hoopis bioloog Oulu ülikoolist. Ega ma seal veel mingitest põhimõtetest aru ei saanud, tegin lihtsalt joonistaja käega kaasa. Aga huvi tekkitamiseks oli see kursus oluline. Mõne aasta pärast tuli metropoliidi kutsel siia aga juba Alkis Kepolas, kes oli Kajaani kirikus lõpetamas uinunud ikoonimaalija Petros Sasaki tööd. Kepolas oli seal paar aastaga ka soome keele ära õppinud ja

nii hakkaski ta Eestis kursuseid tegema. Päeval maalis Kirikukeskuses ja öhtuti õpetas sealsamas huvilisi. Meid oli kokku kümmekond inimest, rohkem muide luterlasi, kellest mitmest on tänaseks saanud ortodoksid. Kepolas käis siin umbes viie aasta jooksul, alati augustikuus ja peaaegu kuu aja vältel sai siis väga intensiivselt õpitud. Iga kord oli mingi uus teema: kõigepealt Kristuse nägu, seejärel juuksed, käed, figuurid, riided, mis värvid peavad näos olema jne. Sain aru, et selle palveviisi n-ö tehniline pool ei olegi kosmoseteadus, vaid täiesti õpitav.

Enne olin ju seitse aastat töötanud reklamibüroos ja uesti oma käega joonistama hakkamiseks oli tõke ees, lihtsalt ei usaldanud, kartsin iga väikest kriipsutömmates, kuid Alkis andis enesekindluse, öeldes, et sa ju oskad, oled ju kunstnik, igaüks teeb oma käekirjaga. Minule sellisest sõnast piisab. Ja muidugi on oluline meeles pidada, kes ta siia kutsus. Meie metropoliidi iluarmastus on ju teada. Minulgi on täielik ilusõltuvus, ka raamatud ja muud asjad peavad olema hästi tehtud. Selles mõttes julgen öelda, et metropoliit on kõige parem tööandja, kes mul kungi on olnud, sest ta on alati rõõmustanud minuga kaasa. Kõiki neid kirikutrukiseid kujundada on olnud hästi suur rõõm.

Nagu juba öeldud, see on teatav keele-osa kuse küsimus: kes kuulab ennekõike kõrvadega, kes loeb ainult kirjatähte, huvitumata, kas ja kuidas on raamat illustreeritud või mis paberile trükitud. Minu jaoks on see aga raamatu puhul äärmiselt oluline. Olen elus näinud mõnd raamatut, mille kohta saaksin öelda, et see on ideaalne, need on olnud enamasti kloostris tehtud: väga tundlikult valitud disainipaber ja kirjatüüp, ainult üks või kaks värvi, pole vaja neljavärvipilte ega -trükke, raamat peab olema minimalistlik ja käega katsutav, ninasõõrmega tajutav.

Küsimusele, kuidas suhestuvad ilu teoloogia ja profaanne kunstiilm ning kas nende vastandamine on põhjendatud, vastas metropoliit: „Õigeusu Kirikus ei ole vahet profaanse ja sakrale vahel, kõik, mis olemas on, olgu siis ühiskonnas või kunstis, on kutsutud osa saama ülestõusmise armust“ (vt Metropoolia 2013, nr 63, lk 3). Kuidas sa kunstnikuna neid sfääre tajud? Eesti kunstiilm ei ole ülemäära religioosne, kas nende maailmade ühitamine ja oma kunstnikumina otsimine on tekitanud ka mingid konflikte, kasvõi sisemisi? Kuidas see teekond on kulgenud?

1990-ndatel Äripäevas tööd alustades arvutid alles tulid ja esimene asi, mille üle kujundajad rõõmustasid, oli, et Corel Draw'ga sai joonistada neid pirukadiagramme. Ega ma seda vaimustust ei jagannud, tegin kyll graafikat ka, aga tundsin ikkagi, et kõigest jääb kuidagi väheks, tahaks veel midagi juurde õppida, arvuti selgeks saada, ja nii läksingi tööle hoopis reklamibüroosse, hakkasin „hiirt talt-sutama“, printfailidega tegelema jne. Ega reklamimaailm visuaalses mõttes ei olegi nii väga erinev, ka seal on võimalik panustada ilusse. Minu jaoks on nii raamatute kui ka muude tööde puhul oluline, et see peab olema minimalistlikult arusaadav. Et kujund või sõnum jõuaks kõigile kohale. See tegevus võib ka reklaminduses väga loominguline olla. Mingil hetkel tekkis isegi karjäärivõimalus, mind valiti ühe suure kampaania kunstnikuks Riias, aga selleks oleksin pidanud ühe aasta seal kohapeal elama ja end siinsetest tegemistest lahti võtma. Ka lapsed olid veel üsna noorukedes, nii et tundsin, et kuigi saan kord nädalas koju tulla, jääb sellest väheks ja kogu mäng ei väärü küünlaid. Nii saabuski minu jaoks ühel päeval reklamindusega lõpp, samas olid hakanud tekkima mitmed püsikliendid, näiteks kunstimuseum ja peagi lisandusid kiriku trükised. Arendasin end rohkem raamatukujunduse vallas, samuti sain võimaluse kujundada näitusi. Taastus julgas joonistada ja samal ajal käisin kord aastas Valgevenes meister Dmitri Molotkovi juures litograafiat tegemas: see oli võimalus tegelda pideva reklamitöö kõrval natukene ka graafikaga.

Reklamimaailma kolleegidel oli võõritisus kirikuelu suhtes suurem, vabakunstnikuna mingit erilist konflikti ei ilmne. Samas olen Eesti ühiskonnas tajunud

küll, et kunstniku puhul ei peeta justkui heaks tooniks olla millestki sellisest „sõltuvuses”, miskipärast ei peeta kunstnikuvabadust ahistavaks seda, kui kuulud mõnda parteisse või looži. Ei ole mul ka sisemisi konflikte olnud. Graafikas oma teemat otsides olin alguses üsna palju värvile pühendunud, aga igasuguseid vaimseid sümboleid on mu töödes alati olnud. Päris oma teema leidsin tänu sellele, et Molotkov pidi minema pensionile, kui olin üle kümne aasta Valgevenes litot teinud. Samaväärset meistrit järeltuli jaks ei olnud ning seega läksid kõik tema kaksteist litograafi, mina nende seas, samuti „pensionile”. Pidin välja mõtlema, mis tehnikas ma nüüd oma pilte tegema hakkan. Mul läks sellega ikka paar aastat aega, vahepeal õppisin ikooni ja tegelesin raamatutega ning lõpuks meenus, et ma valdan ju ometi Photoshop'i. Reklaaminduses töötades ei jaganud ma digiprindi-vaimustust, see näis ammendunud, kasutasin seda ainult tööks, samas on mul graafikas foto alati väga tähtis olnud. Nii tundsingi, et nüüd on käes aeg, kus ei pea enam tegema fotolitot, vaid seda võib teha ka läbi Photoshopi. Ka on tulnud müügile väga head graafikaberit, Hahnemühlele saab ilusasti fotot printida. Kui enne üritasin fotot igat moodi küll kivile ja siis jälle tagasi paberile kan des, siis nüüd saan seda ju ka otse teha – Hahnemühlele saab ilusasti fotot printida. Nii avastasingi lõpuks, et ka digiprint võib olla kunst. Et võin teha seda, mida olen tahtnud teha ERKI kolmandast kursusest alates, saades fotost lähtuva kujutise paberile sellise kvaliteediga, millega ka ise rahul oleksin. Et kuidas teha seda vaimlisel viisil, aga nii, et ei mõjuks van aegsena, vaid jõuaks kohale ka tänapäeva mitte-usklikule inimesele. Nii hakkasingi kasutama aastate jooksul kogunenud pilte ja ühel hetkel avastasin, et julgen neid näidata ka rahvusvahelisele auditooriu mile, saata näiteks Krakowi triennaalile. Järelkult ei ole lõhe religiosse teema ja tänapäevase kunstikeele vahel nii suur.

Maailmanäitustel kasutavad kunstnikud palju religioosseid motiive, nende seas on ju nii katoliiklasi kui budiste jpt. Kunstnik on reeglina ikkagi avatud inimene, ma usaldan neid. Ükskõik kui enesekesk sed nad ka ei ole, aga nad on kõigi oma puudustega üldjuhul ikkagi avatud ja heasüdamlikud. Ilu ikka päästab maailma. Ilu on igasugust, kõik peab olema tasakaalus. Mulle meeldib minimalism,

4

püüan ka ennast väljendada nappide vahenditega, aga sageli see ei õnnestu, ikka kipun oma töödega igasuguseid lugusid pajatama, sest on nii palju ilusaid detaile, mida tahaks kasutada.

Üks viimased põnevaid visuaalseid paju tasi oli näitus „Lokulaud”, kus ühen dasid religiosse teema tänapäevase teknikaga. Kuidas see sündis? Kas said seal kasutada ikoonimaalimise kogemusi?

„Lokulaud” suhestus küll üsna orgaaniliselt ikooniga. Ikooni õppimine andis tohutu distsipliini, seal ei saa laisk olla. Olen üht oma esimest ingliti kümme korda välja pesnud, sest midagi oli ikka valesti. Ikooni puhul ei saa minna ühest etapist kohe kolmandasse, vaid pead läbima kõik etapid järjest. Ka ikoonilaua valmistamist olen õppinud Sirje käest: sa ei saa seda ühe päevaga valmis, teed ikka umbes nädal aega, see peab kuivama, ei

tohi tömbetuult saada, seda tuleb katta 4-6-tunniste vahedega ikka kümmekond korda. Liimi kontsentraatsioon on oluline, igal kihil erinev, ja kui näiteks liim läheb külmkapis vedelaks, siis seda enam kasutada ei saa, hakkad aga jälle otsast peale, teed uue liimi, mis peab esmalt ööpäeva seisma, siis saad sulatada. Siis võtad laua ja hakkad lihvima... Pikk ja detailirohke protsess. „Lokulaudade” puhul juba kruntisin laudu, ma teadsin umbes, mida tahan, aga mitte veel päriselet seda, kuidas. Mind inspireeris psalm 140, milles väljendatud Looja kiitus on nii pildiline, kujutades samas inimese igapäevast tee konda:

14 Sa lased tärgata rohu loomadele ja orased inimeste tarbeksi,
et tuua leiba välja maa seest
15 ja veini, mis rõõmustab inimese südant;
öli, et panna tema pale läikima;
ja leiba, et kinnitada inimese südant.
16 Issanda puud saavad toidust küllalt,
Liibanoni seedrid, mis ta on istutanud,

- 17 kus linnud pesitsevad; toonekurgedel on majad küpresside otsas.
- 18 Kõrged mäed on kaljukitsedele, kaljud mäkradele varjupaigaks.
- 19 Ta on teinud kuu aegade näitajaks, päike teab oma loojakut.
- 20 Kui sa teed pimeduse, siis tuleb öö ja kõik metsloomad roomavad välja.
- 21 Noored lövid möirgavad saaki ning nõuavad Jumalalt oma toidust.
- 22 Päike tõuseb, nemad koristavad end ja heidavad maha oma asemeile.
- 23 Siis väljub inimene oma tööl ja oma tegemistele öhtuni.

Küsinud Madis Kolk

5

Illustratsioonid

1. Ingli-laud 1. Munatempera rulalaual. 2013. See katkine rulalaud meenutab mulle inglitiiba. Maalil olen kasutanud ikoonidel eeskujuks olnud pühakute jalga de motiive. Rulalaau-sport on üks tänapäeva poiste lemmiktegevusi ja samas ka nende emade öodusunenägusid. Olgu see sõda või ekstreemsport, ikka jäävad emad muretsema ja inglid neid kõiki kaitksma. See rula-laud (ja ka teised lauad) on katki sõdetud minu pojaga ja tema sõbra poolt.
2. Laud (Psalm 140). Munatempera vineeril. 2012.
3. Lokulaud (Semantron) 1. Digitrukk. 2010. Vasakul pool on fossiilid, paremal pool munagad oma teel.
4. Detail (Lokulaud 6). Digitrukk. 2013.
5. ...teed Sa oma käe lahti (Psalm 140). Munatempera puidul. 2012.
6. Ingel (Psalm 140). Munatempera vineeril. 2012.
7. Lokulaud (Semantron) 2. Digitrukk. 2010. Vasakul pool on fragment Saatse Püha Paraskeva kiriku ikoonilt; paremal pool munk pühaku säilmeid kummardamas.
8. ... siis ehmatavad nad ära (Psalm 140). Munatempera puidul. 2012.

6

7

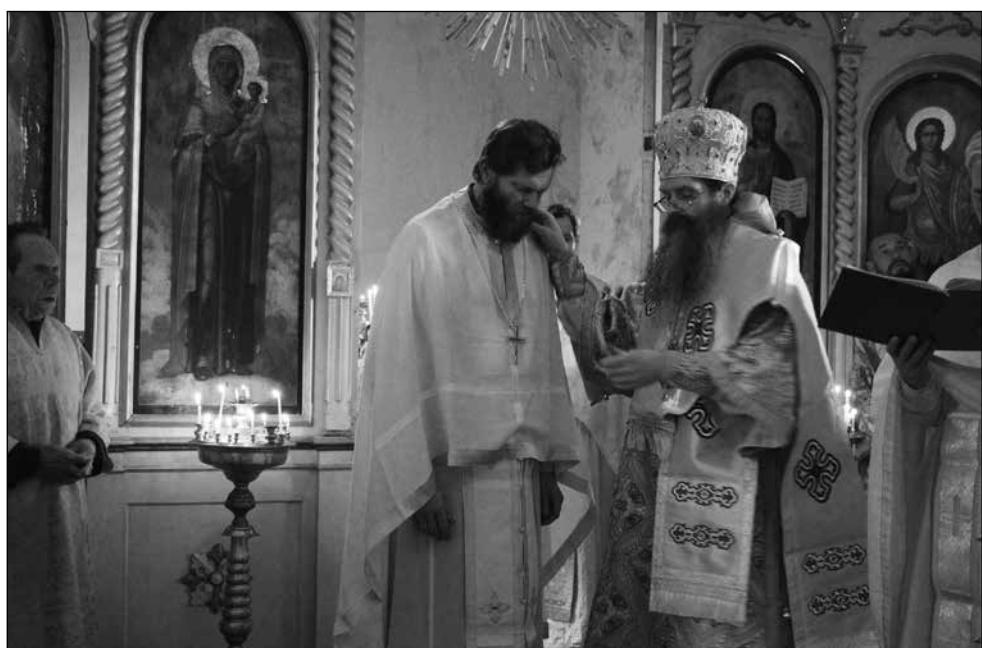
Foto: Gennadi Baranov

PREESTRIKS PÜHITSETI DIAKON AGATON (AGO) PAALBERG

14. detsembril 2013 pühitses Pärnu ja Saare piiskop Aleksander Pootsi-Köpu Püha Kolmainu kirikus preestriks senise diakoni Agaton (Ago) Paalbergi.

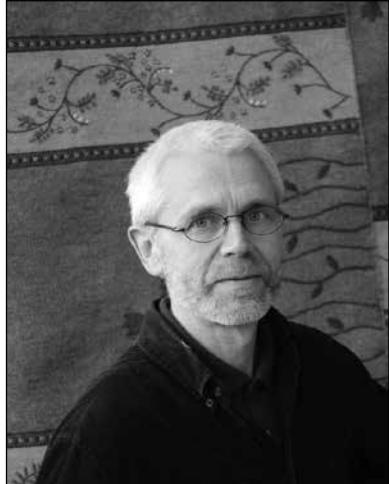
Sündisin 1973. aastal, kooliteed alustasin Lindi algkoolis, seejärel õppisin Pootsi põhikoolis ja Pärnu 13. Kutsekeskkoolis, mille lõpetasin 1991. aastal,

omandasin 5. kategooria ehitustisleri ameti. Olen abielus, peres kasvab tütar. Minu vaimulik elu on seotud Pootsi-Köpu Püha Kolmainu kirikuga. Olen seal ka ristitud ja laulatatud. 8. mail 2011 pühitses piiskop Aleksander mu selles kirikus lugejaks. 2012. aasta sügisel käisime piiskop Aleksandriga Kreekas, et näeksin töelist palveelu ja saaksin sellest osa. 14. oktoobril 2012 pühitses piiskop mu Pootsi-Köpu kirikus diakoniks ning möödunud aasta 14. detsembril sealsamas preestriks. Piiskopi korraldusega olen esipreester Pootsi-Köpu Püha Kolmainu, Seli-Tõstamaa Püha Vassilius Suure ja Paadremaa Püha Kolmainu kirikutes.

Isa Agaton ning Pärnu ja Saare piiskop Aleksander.

Toivo Treima foto

DIAKONIKS PÜHITSETI HERODION (VÄINO) NIITVÄGI

19. jaanuaril pühitses metropoliit Stefanus diakoniks Herodion (Väino) Niitvägi.

Sündisin 1956. aastal Pärnu-Jaagupis ja kuni kooliminekuni elasin ehtsa maalapsena oma vanaema hoole all meie Jädivere talus. Esimesed kooliaastad möödusid Rakveres ning alates viienda klassist kuni keskkooli lõpuni õppisin sportvõimlejana Tallinna Spordiinternaatkoolis. Järgnesid õpingud Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis metallikunsti erialal ning rohkem kui aasta töid ja õpinguid Armeenias tunnustatud meistri Artsrun Berberjani käe all. ERKI lõpetasin 1981. aastal. Juba keskkooli ajal oli minust saanud katoliiklane ja aktiivse koguduseliikmena nägin, kui suur vajadus oli preestrile järele. Olles

aastaid Tallinna koguduse preestri isa Mikelis Krumpansi abiliseks ja ministrandiks, astusin tema soovitusel 1984. aastal Riias vaimulikku seminari. 1988. aastal pühitseti mind diakoniks ja aasta hiljem preestriks. Pärast seminari lõpetamist töötasin ühe aasta Riias vikaarpreestrina ning seejärel õppisin veel aasta Poolas Lublini Katoliku Ülikoolis poola keelt ja kirjandust. Aastal 1992 määrati mind tööle Tartu Katoliku Kogudusse. Üsna pea mõistsin, et tsölibaat, mis katoliku kirikus on preestriseisuse vältimatu tingimus, on minu jaoks ülejõu käiv koorem. 1994. aastal palusin ennast vaimulikust teenistusest vabastada ja saada luba abiellumiseks, mille katoliku kirik mulle pärast põhjalikku juurdlust ka andis. Praegu kasvab peres kolm last. Jätkan tööd metallikunsti eri-

alal ja töötan õppejõuna Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias.

Side õigeusu kirikuga on kestnud nüüdseks üle kümne aasta ning seda on veelgi tugevdanud töik, et maakodu, millega oleme ennast üha tihedalt sidunud, asub Setumaa piiri ääres ning Miikse ja Luhamaa kogudustest on seeläbi saanud meie kodukogudused. Metropoliidi soovil, lähtudes oma sisemisest kutsumusest ning arvestades asjaolu, et õigeusu kirik võttis mu vastu kui abielus ilmikliikme, mitte kui katoliku kiriku vaimuliku, pühitseti mind 19. jaanuaril 2014 Miikse koguduses EAÖK diakoniks, mis tähendab, et nüüdsest saan rõõmuga jätkata oma kakskümmend aastat tagasi katkenud vaimulikuteed.

TULE PERELAAGRISSE!

Eesti Õigeusu Noorte Liit korraldab 9.–13. juulini 2014 perelaagri Hiiu-maal Kuristes.

Oodatud on ennekõike lastega pered. Ühistegevuste, palvete ja loengute kaudu tutvutakse sügavamalt kristliku kasvatuse põhimõtete ja õigeusu Kiriku õpetusega. Loenguid peavad Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus, Hiiu-maa preester Aabraham Tölp ning psühholoog Teele Ööbik.

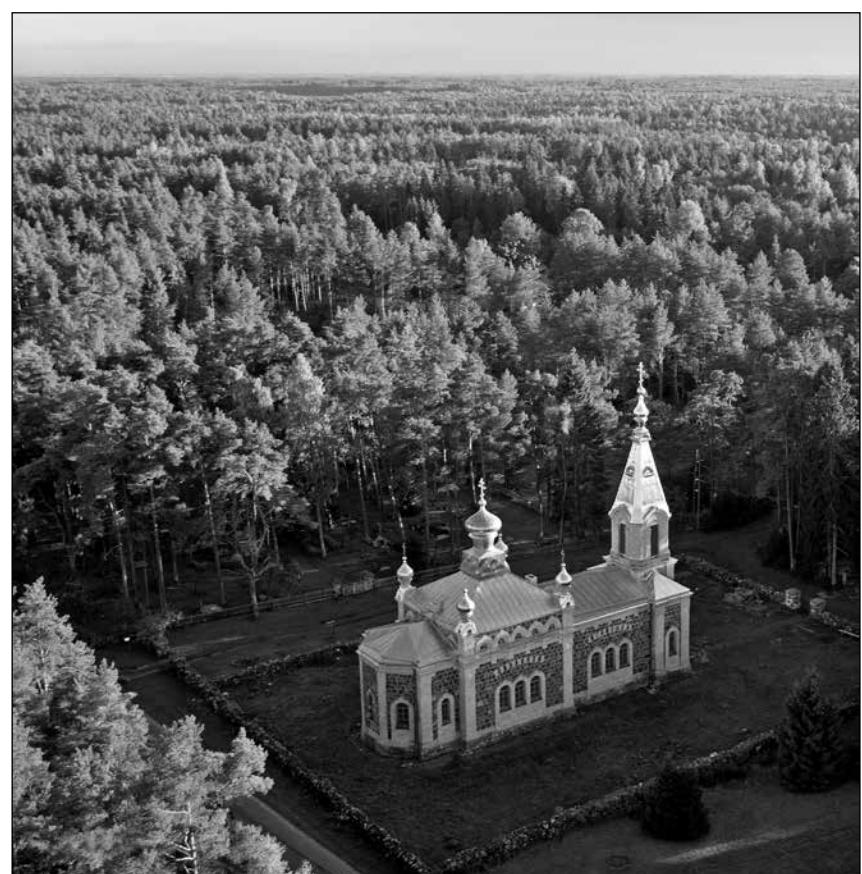
Külastatakse EELK kogudusi Hiiumaal, kavas on ühispalvused ja lõkkeõhtu. Te hakse ekskursioon Hiiumaa muinsuskaitselistesse kirikutesse ning kohalik muinsuskaitsja tutvustab laagrilistele meie sakralhoonete pärandit. Lisaks on plaanis töötoad, jalutuskäigud loodusel, pallimängud ja palju muud põnevad.

Loodame, et laagri kaudu kogevad pered osadust, saavad uusi kogemusi, kuidas õigeusu õpetust praktilises elus edasi kanda, kuidas austada teisi konfessioone ning hoida ja armastada meie Eestimaa kirikuid jaloodust.

Osavõtus on 5 eurot päevas inimese kohta, kolme ja enama osavõtja korral ühest perest 3,5 eurot päevas inimese kohta. Laagris saab olla ka lühemalt: 1–3 päeva 6 eurot päevas ning kolm ja rohkem liiget ühest perest 4,5 eurot päevas inimese kohta. Selle eest saab majutuse, kolm söögikorda päevas ning ekskursiooni. Ööbida on võimalik ka telkides.

NB! Noorte Liit ei kata transpordikulu laagrisse kohale jõudmiseks!

Osalemissoovist anna aegsasti teada meiliaadressil eoc@eoc.ee. Kohtade arv on piiratud!

Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise kirik.

TORNIMÄE KOGUDUSE TELEMISTEST

Marina Treima

Möödunud suvel oli Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kiriku juures rohkelt toimetamist. Kogudus kirjutas innustavate vallaelanike ja Saare koostöökogu ning Maavalitsuse abivalmis nõustajate abil kolm projekti. Koik taotlused said rahastuse, kas siis täies mahus või osaliselt.

PRIA Leader programmi meede 3 toetusest sai ehitatud vana aida laguneva juurdehituse asemele suvine kooskäimiskoh. EAÖK Kirikuvalitsus toetas aidahoone mõõdistusprojekti tellimisega. Projekti omaosalus kaeti vabatahtlike tööga, keda jätkus koguni neljaks talgupäevaks.

Kuna Tornimäe kirik sai sellel aastal 140-aastaseks, soovisime parendada ka midagi otsetult kirikuga seotut. Kirikuhoone ise vajab siseremonti, seintelt on värv ja krohv lahti lõönud, põhja-lõuna uksed ja trepid vajavad parandamist. Nendeks ettevõtmisteks on vaja juba rohkem raha ja praegu koguduse joud sellele veel peale ei hakka. Leidsime aga, et võiksime toime tulla kiriku visiitkaardi, peavärava remondiga. Töödeks taotlesime raha regionalministri valitsemisala kohaliku omaalgatuse (KOP)

programmist. Omaosaluse katmist toetas meie oma vald, uued värvapostid sai soetatud tänu Eesti õigeusu sõprusühingule Soomes ja õigeusu koorile Psallo. Lisaks oli kirikusse üles pandud korjanduskast ettevõtmise toetuseks. Pärast suvist kirikukontserti korraldati heategevuslik kohvilaud, millest saadud tululäks samuti planeeritavate kulude katteks. Töödel loid kaasa jällegi vabatahtlikud, abiks oli kohalik ehitusettevõte ja sepisväravaid aitasid taastada rahvamaja noortekeskuse noored koos juhiga.

Iga aastaga satub Ida-Saaremaale aina rohkem rahvast väljastpoolt meie oma saart. Inimestel on huvi kõige vastu, tahetakse rohkem teada – alati ei ole aga kohe teadjat-selgitajat käepärast võtta. Nii tekkis ka Tornimäe kiriku juures vajadus infotahvli järele. Infotahvli paigaldasime kaupluse-esise parkimisplatsi vahetusse lähesisse, kust algab kiriku kompleksi territoorium. Sellisel moel on huvilistel mugav saada esimene informatsioon taamal paistva Tornimäe kiriku kohta. Lisaks välitahvlile telliti sama projekti raames ja ka pandi üles Tornimäe kiriku juurde juhatav suunaviit Kuressaare-Kuivastu maanteel.

Nii nagu peavärava renoveerimistöödegi puhul, saime ka infotahvli paigaldamiseks rahastuse KOP-i programmist. Ettevõtmist toetas jällegi kohalik valavalitsus, töid tegid kohalikud töömed ja mitmed vabatahtlikud.

1.oktoobril peeti Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kiriku templipüha ja tähistati kiriku valmimise 140. aastapäeva.

Oleme tänulikud nii rahastajatele kui ka ehitajatele, vabatahtlikele meie oma vallast, naabervaldadest ja mandriltki. Koos on taastatud ja töid tehtud meie kõigi rõõmuks ja meie kõigi jaoks. Kõige suurem tänu kuulub aga meie eestkostjale Jumalasünnitajale Neitsi Mariale, kelle kaitsele on Tornimäe kirik pühitsetud.

Ait enne ehitustöid.

Korrastatud maa-ala taastatud kiviaia ja paigaldatud infotahvliga.

Suvine varikatusega kogunemispaik aida kõrval.

Tornimäe Neitsi Maria kaitsmise kirikuuaia peavärav enne...

... ja pärast parendustöid

ЛОЖЬ ДУХОВНИКА ВО ИМЯ СПАСЕНИЯ*

Фото: Геннадий Баринов

На этот раз я решил поговорить с вами об исповеди, поскольку в центре нынешнего поста – покаяние (*metanoia*). Я хочу рассказать вам историю о настоящей евангельской любви, проявленной одним духовником, когда к нему пришел исповедаться один большой грешник.

Один человек пришел однажды в церковь, чтобы исповедаться. Священник, принимавший его исповедь, был настолько поражен величиной и степенью греховности исповедника, что его обнял страх. Испуганный священник прервал пришедшего на исповедь человека и сказал ему: «Прекрати! То, что ты говоришь, ужасно. Это настолько отвратительно, что я из-за тебя теряю рассудок. Вещи, в которых ты исповедаешься, идут не от человека, а прямо от сатаны! Уходи отсюда так быстро и так далеко, как сможешь. Никакого прощения тебе нет, ты обречен на гибель. Уходи отсюда немедленно и больше здесь не показывайся!».

Человек ушел из церкви совершенно сломленным. Что же теперь делать?! Он наивно полагал, что единственный способ избавиться от безнадежности, единственный выход, который остался ему в этом мире – милость Божия. Но и эта дверь окончательно захлопнулась перед ним. Теперь он был уверен, что ему осталось только броситься в море, чтобы его трагическое существование наконец прекратилось...

Но Бог велик! Он послал этому человеку знакомого монаха.

«**Э**й, друг! Что с тобой? Отчего у тебя такой безнадежный вид? Что случилось?»

Ответом ему было лишь долгое молчание.

Монах снова спросил: «Почему ты молчишь? Что с тобой произошло?»

После упорных расспросов монах, наконец, узнал, что только что случилось. Он принял беду знакомого близко к сердцу и стал думать, как исправить его положение. Монах решил, что осталась только одна возможность – направить знакомого к знаменитому духовнику – отцу Савве. Это было непросто, но, в конце концов, удалось.

Как только отец Савва увидел издали человека, идущего к нему, он сразу же понял, будто бы угадал, как велика мука, терзавшая сердце этого человека. «Брат мой», – подумал отец Савва, «впал в глубочайшее отчаяние. Есть только одна возможность помочь ему встать – самому пойти ему навстречу, туда, где он сейчас находится, и даже спуститься еще ниже!».

«**О**теч, возможно ли мне еще спастись?», – спросил человек в отчаянии.

«**М**ожешь ли ты спастись, брат мой? Спасение дано всем, без исключений. Милость Божия шире, чем море и глубже, чем самый глубокий грех».

«**В**ы шутите, отче! Для такого грешника, как я, нет никакого спасения. Это невозможно. Для меня спасение уже невозможноЛ».

«**Т**ы и вправду так думаешь? Знаю же, что и я, говорящий с тобой в эту секунду, тоже спасен».

«**П**ростите, но от каких же грехов?»

«**О**т очень многих и страшных грехов», – ответил старец Савва. «Насколько они велики и ужасны? Кто бы мог ранить Бога больше, чем я, недостойный грешник? Слушай... Однажды я пал и согрешил такими грехами» – и старец описал подробно один грех.

Это признание подействовало на человека, как удар током.

«**О**теч, ведь и я совершил этот же грех!»

«**И**ты тоже? Не унывай, друг мой, Бог прощает тебя, ибо ты исповедал этот грех».

Отец Савва продолжил рассказывать подробно о грехах. Его хитрость и прозорливость сыграли свою роль. Человек нашел в себе достаточно смелости, чтобы искренне и полностью выложить старцу все те грехи, которые угнетали его. Та мысль, что духовник хоть немного похож на него, придала ему смелости принять от Бога очищение от всей нечистоты, которая была в его душе.

«**Я** покаялся», – сказал отец Савва в конце беседы, «и плакал горько. Два года назад я изменил свою жизнь. За грехи мои мне дали епитимью – принимать исповедь у других людей... И я послушался. Я творю также дела милосердия и много пощусь. Теперь я другой человек».

«**О**теч, и я хочу покаяться! Я решил строго поститься и делать все, о чем ты говорил».

«**Е**сли ты решил изменить свою жизнь, опустись на колени, чтобы я мог прочесть над тобой разрешительную молитву, тогда Господь очистит все твои грехи!»

Человек, наконец избавившийся от бремени греха, ушел счастливым. На обратном пути он зашел в скит святой Анны, где жил его знакомый монах. Тот самый, что отправил его к отцу Савве.

«**Т**ы спас меня», – сказал он, как только увидел монаха. «Я стал другим человеком».

«**Б**лагодари Господа», – ответил монах.

«**K**акого необыкновенного духовника я повстречал! Чудесный священник! Такой сострадательный! И, представь себе: было время, когда он был еще большим грешником, чем я».

«**E**ще большим грешником, чем ты? Позволь мне не поверить тебе», – ответил монах, сразу же догадавшийся, о чём говорит его знакомый. «Худший грешник, чем ты, говоришь? Знай же, что ты был у духовника, которого почитают великим старцем. Знай, что он с ранней юности живет на горе Афон и его сравнивают с ангелом. Поэтому и решили, что он достоин быть священником и принимать исповедь».

Человек от удивления лишился дара речи. Он вдруг понял, что отец Савва из величайшей любви согнал ему, для того только, чтобы он покаялся, ибо после ледяного душа, которым окатил его первый священник, необходимо было найти радикальный способ извлечь его из той пропасти, в которую он пал.

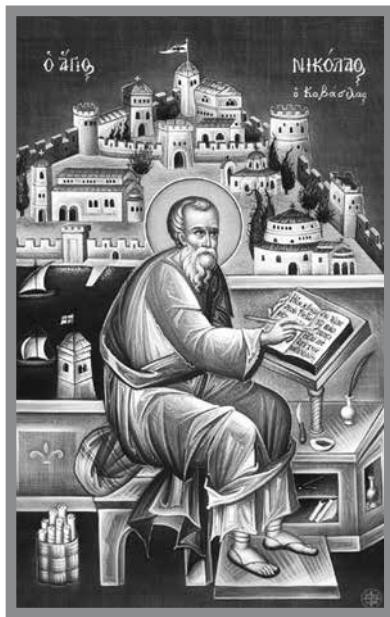
Так поступил из любви отец Савва, этот чудесный врач душ человеческих.

«**I**мей уши слышати, да слышит» (Мф. 11, 15) слово Господа.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всяя Эстонии

* На основе рассказа, опубликованного на интернет-странице горы Афон AGIORITIKO VNMA (<http://www.agioritikovima.gr/>).

Семь слов о жизни во Христе

Св. Николай Кавасила

(начало в № 61 газеты «Metropoolia»)

Ибо и глаз устроен такой, какой пригоден для света и слух – для голоса и что чему соответствует, желание же души стремится к одному Христу. И это служит для нее успокоением, потому что и благо и истина и все вожделенное есть он один. Посему постигшим его ничто не препятствует любви, насколько вложено в душу любви от начал, и радоваться, насколько может радоваться природа, и если что привнесла им добродетель и вода возрождения. В отношении же к благам жизни не может быть действительно ни любовь, ни радость, поелику они обманываются своим названием. Если же и кажется что-либо прекрасным, оно бывает ложным изображением истины. Здесь же, поелику нет ничего препятствующего, открывается удивительная и неизреченная любовь и такая радость, какой нельзя изъяснить. Особенно же потому, что каждое из сих расположений души Бог вложил для Себя Самого, чтобы мы его любили, о нем одном радовались. И следует, думаю, сократить некоторое уважение к беспредельному оному благу и в словах о нем соблюсти соразмерность.

Посмотрим же, каково его величие, потом – каков признак преизбытка его. Ибо за все блага, какие он даровал нам, единственным вознаграждением почитает он любовь и, если получает ее от нас, прощает долг. А то самое, что у Бога-Судии равноценно бесчисленным благам, как не назвать преестественным? Ясно же, что преизбытку любви совершенно равняется радость и стремлению соответствует во всем удовлетворение и самому большему соответствует самое большое. Явно, что в душах человеческих находится великое некоторое и удивитель-

ное предрасположение к любви и радости, которое тогда становится вполне действенным, когда явится поистине радостное и возлюбленное. И это самое Спаситель называет радостью исполненною (Ин. 16:24). Посему когда нисходит на кого-либо Дух и сообщает ему обещанные им плоды, первое из них место занимают любовь и радость. «Плод духовный, – сказано, – есть любы, радость» (Гал. 5:22). Причина же сему та, что таковое первое ощущение себя дарует Бог душе, приходя в нее. Ощащающему же благо нужно и любить его и радоваться о нем; почему и телесно явившись людям, прежде всего, требовал от нас познания себя. И сему учил и сие принес тотчас же, даже более, ради сего ощущения он пришел и ради сего делал все. Ибо говорит: «Аз на сие родился и на сие прииох в мир, да свидетельствую истину» (Ин. 18:37). А как истиной был Сам он, то почти так сказал: да покажу Меня Самого. Сие и ныне творит, приходя к крещающимся, и свидетельствует истину, мнимое благо отвергая, истинное же вводя и открывая, и как Сам сказал, Сам являя им Себя Самого (Ин. 14:21).

А что сие справедливо и что омытые сею купелью как бы опытно познают Бога, сие открывается, как сказано, от дел их. Если нужны свидетельства, то хотя и много есть боголюбивых и великую имеют они силу в том, о чем свидетельствуют, но из всех достаточно ответит за всех Иоанн, которого душа светлее луча и голос блестательнее золота. Нужно привести речения благого языка. «Что значит: славу Господню взирающе, в той же образ преобразуемся? Это было яснее, когда действовали дарования чудес. Впрочем, кто имеет очи веры, тому и ныне не трудно уразуметь сие. Как скоро мы крещаемся, душа наша, очищенная духом, делается светлее солнца. И мы не только взираем на славу Божию, но и сами получаем от нее сияние. Как чистое серебро, лежащее против солнечных лучей, и само испускает лучи не от собственного естества только, но и от блеска солнечного, так и душа, очищенная и соделавшаяся блестательнее серебра, принимает луч славы от Духа в славу, доступную нам, в какую надлежит от Господня Духа». И немного далее: «Хочешь ли, я покажу тебе это яснее и ближе к твоим чувствам на апостолах? Помысли о Павле, которого и одежда имеет действие, и о Петре, коего тень имеет силу. Ибо если бы они не носили образ Царя и недоступен был им блеск, как могли бы иметь столько действия их одежды и тень? Ибо одежда

царская страшна и для разбойников. Хочешь ли видеть, как сиял он и чрез тело? «Воззвеше, – сказано, – на лице Стефана, видеша яко лице ангела» (Деян. 6:15). Но это еще ничего не значило в сравнении со славою, сияющею внутри него. Что Моисей имел некогда на лице, то же самое, и еще большее носили они в душе. Ибо бывшее у Моисея доступнее чувствам, а сие бестелесно. Ибо как тела, когда осветят их огонь от светлых тел, кидают собственный отблеск на ближайшие тела и передают им собственный свет, так бывает и с верными. И когда они достигают сего, оставляют уже все земное и заботятся только о небесном. Увы мне! Хорошо теперь и стать горько, потому что, получив такое благородство, не понимаем и того, что говорят, поелику скоро погубили дела и ниспали в чувственное. «Ибо сия неизреченная и страшная слава остается в нас только на один и на два дня, а потом мы погашаем ее, обуреваясь бурею житейских дел и густотою облаков застеняя лучи» (Златоуст, Беседа 7, на 2Кор. 3).

Итак, не одним только помыслом и размышлением и верою возможно крещаемым познавать Бога, но можно обрести в водах сих нечто лучшее и ближайшее к делу. Ибо думать, что оный луч влагает в мысль познание Божие и составляет некоторое научение разума, не будет спасительным словом, ибо его случается потерять через день или два, если принявших таинство охватит волнение и смущение, а незнающего веры нет никого, хотя бы он заботился о том самое краткое время; но возможно и дела иметь, и уметь хорошо благословствовать и, что еще более, быть подвержену нападению худых страстей и не быть неведущим в слове спасения и истинного любомуудрия. Отсюда ясно, что есть некоторое непосредственное ощущение Бога, когда луч от него невидимо касается самой души. Символ сего луча в том, что сопровождает крещение. Ибо все исполнено светlostи: светильники, песни, лики, гимны; нет ничего, что не сияло бы, вся одежда светлая и приспособленная к зрелищу света, а головное одеяние и изображает самый Дух, и имеет вид, знаменующий его пришествие. Ибо и содеяно оно наподобие языка, чтобы удобнее было и голове иметь одеяние, и удержать тот вид, в котором в первый раз явился Дух, крещая апостолов. Затем и коснулся он сей части тела их и модно было на главе каждого из них видеть огонь в образе языка, чтобы, думаю, видом языка объяснить причину нисшествия, потому что он нисшел,

дабы изъяснить сродное Себе Слово и вразумить о нем неведущих. Ибо таково дело языка, который износит изнутри сокровенное, будучи провозвестником тайных движений души. Ибо Слово возвещает о Родившем его, а Дух – о нем Самом. Ибо, Аз прославих Тя, – сказал Спаситель, говоря Отцу, – и Той Мя прославит (Ин. 16:14), говоря об Утешителе. Посему-то он и явился им в сем образе. Символ же обращает мысль нашу к оному чуду и к оному прекрасному дню, который видел первое ниспосланье Крещения, дабы мы знали, как те, на коих прежде всего пришел Дух, передали его последующим за ними, а сии – следующим за ними, и таким образом даже до нас дошел он, переходя, и не оскудеет дар, пока действительно присущ нам Сам Виновник его. Итак, тогда Владыка дарует блаженным чистое ощущение себя, когда отнимется прикровение, а теперь насколько возможно, то для прикрытых грубой плотью.

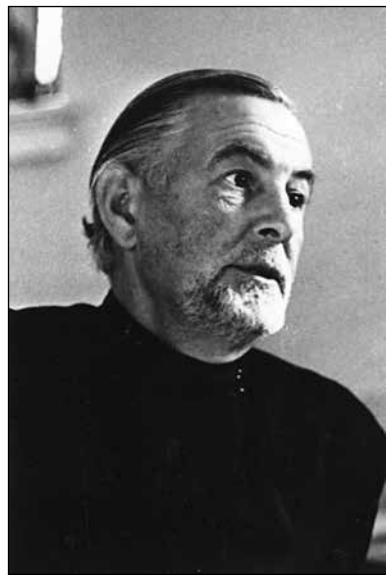
А плод сего ощущения есть неизреченная радость и преестественная любовь, а также величие подвигов и удивительное обнаружение дел и то, чего достигают все победившие и увенчанные. Ибо вооруженные сими оружиями не могут быть побеждены ни страхом, ни удовольствием. Ибо радость умеряет печальное, а приятное не может ни увлечь, ни ослабить утвержденных и связанных толикою силою любви. В том деле Крещения, чтобы разрешить от грехов, примирить Бога с человеком, усыновить человека Богу, открыть очи душевые для Божественного луча, словом сказать, приготовить к будущей жизни. Итак, правильно делаем мы, налагая ему наименования возрождения и иные, имеющие тот же смысл, и другие, потому что оно доставляет познание Божие душам приемлющих таинство. Оно есть жизнь, и основание, и корень жизни, так как и Сам Спаситель определяет жизнь вечную познанием единого истинного Бога и посланного Им Иисуса Христа (Ин. 17:3); а Соломон говорит Богу: «еже знати Тебе,... источник есть бессмертия» (Прем. 15:3). Если нужно приложить доказательство, кто не знает, что истинное бытие и превосходство людей состоит в том, чтобы мыслить и познавать! Если же в мышлении и знании состоит бытие человека, конечно, оно должно состоять и вы познании лучшем из всех и свободном от лжи. А когда Сам Бог отверзает очи души и обращает к Себе Самому, какое знание может быть лучше и чище от всякого заблуждения, чем познание Бога? А оно есть плод Крещения. Итак, из

всего сказанного ясно, что начало жизни во Христе и причина того, что люди существуют, и живут, и преуспевают в истинной жизни и существовании, есть таинство. Если же не со всеми крещающимися случается сие, не должно признавать в нем немощь таинства, а должно относить сие или к страсти полу-

чивших таинство или к тому, что нехорошо были они приготовлены для благодати, или, что предали сокровище. Ибо гораздо правильнее такое различие относить к самим получающим таинство, кои различным образом пользуются Крещением, нежели таинство, которое одно и то же есть для всех, обвинять в

противоположных действиях. Ясно же, что совокупность упомянутых благ не есть дело естества, ни подвига, но Крещения. Если же и противное сему бывает, как не почесть несообразным, чтобы одно и то же могло и не могло делать небесными и нисколько не возвышать над земным. Мы не обвиняем солнца и не

признаем его темным, потому что не все видят луч его, но произносим суд о смотрящих. И касательно просвещения незаконно поступим, думая, что оно может производить что-либо иное, кроме того, чем именуется.

Протоиерей Александр Шмеман

Великопостные Богослужения

Протоиерей Александр Шмеман

Светлая печаль

Для многих, если не для большинства, православных христиан Пост состоит из ограниченного количества формальных, большей частью отрицательных правил: воздержание от скромной пищи (мяса, молочного, яиц), танцев, может быть и кинематографа. Мы до такой степени удалены от настоящего духа Церкви, что нам иногда почти невозможно понять, что в Посте есть «что-то другое», без чего все эти правила теряют большую часть своего значения. Это «что-то» другое можно лучше всего определить как некую атмосферу, «настроение», прежде всего состояние духа, ума и души, которое в течение семи недель наполняет собой всю нашу жизнь. Надо еще раз подчеркнуть, что цель Поста заключается не в том, чтобы принуждать нас к известным формальным обязательствам, но в том, чтобы «смягчить» наше сердце так, дабы оно могло воспринять духовные реальности, ощутить скрытую до тех пор жажду общения с Богом.

Эта постная атмосфера, это единственное «состояние духа» создается главным образом богослужениями, различными изменениями,

введенными в этот период поста в литургическую жизнь. Если рассматривать в отдельности эти изменения, они могут показаться непонятными «рубриками», формальными правилами, которые надо формально исполнять; но взятые в целом они открывают и сообщают нам самую сущность Поста, показывают, заставляют почувствовать ту *светлую печаль*, в которой подлинный дух и дар Поста. Без преувеличения можно сказать, что у святых Отцов, духовных писателей и создателей песнопений *Постной Триоди*, которые мало-помалу разработали общую структуру постных богослужений, придали Литургии Преждеосвященных Даров эту особую, своюственную ей красоту, было одинаковое, единое понимание человеческой души. Они действительно знают духовное искусство покаяния, и каждый год, в течение Поста, они дают всем, кто имеет уши, чтобы слышать, и глаза, чтобы видеть, возможность воспользоваться их знанием.

Общее впечатление, как я уже сказал, это настроение «светлой печали». Я уверен, что человек, входящий в церковь во время великопостного богослужения, имеющий только ограниченное понятие о богослужениях, почти сразу поймет, что означает это с виду противоречивое выражение. С одной стороны, действительно известная тихая печаль преобладает во всем богослужении; облачения – темные, служба длиннее обычного, более монотонная, почти без движений. Чтение и пение чередуются, но как будто ничего не «происходит». Через определенные промежутки времени священник выходит из алтаря и читает одну и ту же короткую молитву, и после каждого прошения этой молитвы все присутствующие в церкви кладут земной поклон. И так в течение долгого времени мы стоим в этом единообразии молитвы, в этой тихой печали.

Но в конце мы сознаем, что эта продолжительная и единообразная служба необходима для того, чтобы мы почувствовали тайну и

сперва незаметное «действие» в нашем сердце этого богослужения. Мало-помалу мы начинаем понимать или скорее чувствовать, что эта печаль действительно «светлая», что какое-то таинственное преображение начинает совершаться в нас. Как будто мы попадаем в такое место, куда не достигают шум и суета жизни, улицы, всего того, что обычно наполняет наши дни и даже ночи, – место, где вся эта суета не имеет над нами власти. Все, что казалось таким важным и наполняло нашу душу, то состояние тревоги, которое стало почти нашей второй природой, куда-то исчезает, и мы начинаем испытывать освобождение, чувствуем себя легкими и счастливыми. Это не то шумное, поверхностное счастье, которое приходит и уходит двадцать раз в день, такое хрупкое и непостоянное; это – глубокое счастье, которое происходит не от одной определенной причины, но оттого, что душа наша, по словам Достоевского, прикоснулась к «иному миру». И прикоснулась она к тому, что полно света, мира, радости и невыразимой надежды. Мы понимаем тогда, почему службы должны быть длинными и как будто монотонными. Мы понимаем, что совершенно невозможно перейти из нормального состояния нашей души, наполненной суетой, спешкой, заботами, в тот иной мир, без того, чтобы сперва «успокоиться», восстановить в себе известную степень внутренней устойчивости. Вот почему те, которые думают о церковных службах только как о каких-то «обязательствах», которые всегда спрашивают о «минимальных требованиях» («как часто мы должны ходить в церковь?», «как часто мы должны молиться?») никогда не смогут понять настоящего значения богослужений, переносящих нас в иной мир – в присутствие Самого Бога! – но переносят они нас туда не сразу, а медленно, благодаря нашей падшей природе, потерявшей способность естественно входить в этот «иной мир».

И вот, когда мы испытываем это таинственное освобождение, легкость и мир, печальное однооб-

разие богослужения приобретает новый смысл, оно преображенное; оно освящено внутренней красотой, как ранним лучом солнца, который начинает освещать вершину горы, когда внизу, в долине, еще темно. Этот свет и скрытая радость исходят из частого пения аллилуи, от общего «настроения» великопостных богослужений. То, что казалось сперва однообразием, превращается теперь в мир; то, что сперва звучало печально, воспринимается теперь как самые первые движения души, возвращающейся к утерянной глубине. Это то, что возвращает нам каждое утро первый стих великопостного Аллилуиа: *От нощи утренюет дух мой к Тебе, Боже, зане свет повеления Твоя. С раннего утра мой дух стремится к Тебе, Боже, потому что Твои повеления – свет (на земле).*

«Печальный свет»: печаль моего изгнания, растряченной жизни; свет Божьего присутствия и прощения, радость возродившейся любви к Богу и мир возвращения в Дом Отца. Таково настроение великопостного богослужения; таково его первое соприкосновение с моей душой.

Великопостная молитва святого Ефрема Сириня

Молитву, которую предание приписывает одному из великих наставников духовной жизни, св. Ефрему Сирину, можно действительно назвать великопостной молитвой, т. к. она особенно выделяется среди всех песнопений и молитв Поста. Вот текст этой молитвы:

*Господи и Владыко живота моего,
Дух праздности, уныния, любоначалия и празднословия не даждь ми.
Дух же целомудрия, смиренномудрия, терпения и любви даруй ми,
рабу Твоему.
Ей, Господи, Царю!
Даруй ми зрести моя прегрешения,
И не осуждати брата моего
Яко благословен еси во веки веков.
Аминь.*

Эта молитва читается дважды в конце каждой великопостной службы от понедельника до пят-

ницы (по субботам и воскресениям она не читается, т. к. богослужения этих двух дней, как мы увидим позже, отличаются от общего великостного строя). При первом чтении этой молитвы после каждого прошения кладется земной поклон. Потом 12 раз про себя читается молитва: «Боже, очисти мя, грешного», – с поясными поклонами. Затем вновь читается вся молитва, после которой кладется один земной поклон.

Почему эта короткая и простая молитва занимает такое важное место во всем великостном богослужении? Потому что в ней перечисляются особым, свойственным только этой молитве образом все отрицательные и положительные элементы покаяния и определяется, так сказать, список наших индивидуальных подвигов. Цель этих подвигов – прежде всего – освобождение от какого-нибудь основного недуга, направляющего всю нашу жизнь и препятствующего нам вступить на путь обращения к Богу.

Основной недуг – *праздность*, лень, нерадение, небрежность. Это – та странная лень и пассивность всего нашего существа, что тянут нас всегда «вниз», а не поднимают «вверх», что постоянно убеждают нас в невозможности, а потому и нежелательности что-либо изменить. Это поистине глубоко вкорененный в нас цинизм, который на каждый духовный призыв отвечает: «зачем?» и благодаря которому в течение всей нашей жизни мы растративаем данные нам духовные силы. «Праздность» – корень всех грехов, потому что она отравляет духовную энергию у самых ее истоков.

Плод *праздности* – *уныние*, в котором все учителя духовной жизни видят величайшую опасность для души. Человек во власти уныния лишен возможности видеть что-либо хорошее или положительное; для него все сводится к отрицанию и пессимизму. Это воистину дьявольская власть над нами, т. к. дьявол прежде всего лжец. Он лжет человеку о Боге и о мире; он наполняет жизнь тьмою и отрицанием. Уныние — это самоубийство души, потому что, если человек находится во власти уныния, он совершенно неспособен видеть свет и стремиться к нему.

Любоначалие! Любовь к власти. Как ни странно это может показаться, но именно праздность, лень и уныние наполняют нашу жизнь любоначалием. Лень и уныние извращают все наше отношение к жизни, опустошают ее и лишают

ее всякого смысла; они заставляют нас искать возмещения в совершенно неправильном отношении к другим людям. Если моя душа не направлена к Богу, не ставит себе целью вечные ценности, она неизбежно станет эгоистичной, эгоцентричной, а это значит, что все другие существа станут средствами для удовлетворения ее желаний и удовольствия. Если Бог не Господь и Владыка моей жизни, то я сам превращаюсь в своего господина и владыку, становлюсь абсолютным центром моего собственного мира и рассматриваю все с точки зрения *моих* необходимостей, *моих* желаний и *моего* суждения. Любоначалие, таким образом, в корне извращает мое отношение к другим людям, стараясь подчинить их себе. Оно не всегда побуждает нас действительно командовать и властвовать над другими людьми. Оно может выражаться также в равнодушии, презрении, отсутствии интереса, внимания и уважения к другим людям. Дух праздности и безнадежности в этом случае направлен на других; и духовное самоубийство соединяется здесь с духовным убийством.

После всего этого – *празднословие*. Человек один – среди всех созданных Богом тварей – получил дар речи. Все святые Отцы видят в этом «отпечаток» Образа Божия в человеке, потому что Сам Бог явлен нам как Слово (Иоанн 1:1). Но, будучи высшим даром, он в то же время и наибольшая опасность. Выражая действительно саму сущность человека, его самоисполнение, он именно благодаря этому может стать средством падения, самоуничтожения, обмана и греха. Слово спасает и убивает; слово вдохновляет и слово отравляет. Правда выражается словом, но и дьявольская ложь пользуется словом. Обладая высшей положительной силой, оно поэтому имеет огромную отрицательную силу. Оно создает положительное и отрицательное. Когда слово отклоняется от своей божественной природы и назначения, оно становится праздным. Оно «подкрепляет» дух праздности, уныния и любоначалия, и жизнь превращается в суший ад. Слово становится тогда действительно властью греха.

Покаяние, таким образом, направлено против этих четырех проявлений греха. Это препятствия, которые надо удалить. Но только Один Бог может это сделать. Поэтому первая часть этой великостной молитвы – крик из глубины человеческой беспомощности. Затем молитва переходит к положительным целям покаяния; их

тоже четыре.

Целомудрие! Если не придавать этому слову, как это часто делают, только его сексуальное, побочное значение, то его надо понимать как положительную противоположность духа праздности. Праздность прежде всего означает рассечение, разделение, изломанность наших мнений и понятий, нашей энергии, невозможность видеть вещи, как они есть, в их целом. Противоположность праздности и есть именно *целостность*. Если обычно считают целомудрие добродетелью, противоположной сексуальному развращению, то это происходит только благодаря тому, что изломанность нашего существования нигде так себя не выражает, как в сексуальном развлечении, в отчуждении жизни тела от жизни духа, от духовного контроля. Христос восстановил в нас целостность, восстановил настоящую иерархию ценностей, приведя нас обратно к Богу.

Первый чудесный плод этой целостности или целомудрия – *смирение*. Мы уже говорили о нем. Оно прежде всего победа правды в нас самих, уничтожение всей той лжи, в которой мы обычно живем. Одни смиренные способны жить по правде, видеть и принимать вещи так, как они есть, и благодаря этому видеть Божие величие, доброту и любовь ко всем. Вот почему сказано, что Бог смиренным дает благодать и противится гордым.

За целомудрием и смирением естественно следует *терпение*. «Падший» в своей естественной природе человек – нетерпелив, т. к., не видя самого себя, он скор на суд и осуждение других. Это понятия обо всем неполные, изломанные, искаженные; поэтому он судит обо всем согласно со своими вкусами и со своей точки зрения. Он равнодушен ко всем, кроме как к самому себе, поэтому он хочет, чтобы жизнь для него стала немедленно удачной.

Терпение поистине божественная добродетель. Господь терпелив не потому, что Он «снисходительно» к нам относится, но потому, что Он видит реально самую глубину вещей, которую мы по своей слепоте не видим, и которая открыта Ему. Чем больше мы приближаемся к Богу, тем терпеливее мы становимся, тем более отражаем в себе своеобразное одному Богу бережное отношение, уважение к каждомуциальному существу.

Наконец, венец и плод всех добродетелей, всех усилий и подвигов есть *любовь*, та любовь, которая,

как мы уже сказали, может быть дана одним Богом; это тот дар, который является целью всего духовного подготовления и опыта.

Все это сведено воедино в последнем прошении великостной молитвы, в котором мы просим: «видеть свои прегрешения, и не осуждать брата своего». В конце концов, перед нами стоит одна опасность: *гордыня*. Гордость – источник зла, и зло – источник гордости. Недостаточно, однако, видеть свои прегрешения, потому что даже эта кажущаяся добродетель может обратиться в гордость. Писания святых Отцов полны предостережением против этого вида ложного благочестия, которое на самом деле, под прикрытием смирения и самоосуждения, может привести к дьявольской гордыне. Но когда мы «видим наши грехи» и «не осуждаем брата своего», когда, другими словами, целомудрие, смирение, терпение и любовь соединяются в нас в одно целое, тогда и только тогда главный враг – гордость – уничтожается в нас.

После каждого прошения молитвы мы кладем земной поклон. Не только во время молитвы св. Ефрема Сириня кладут земные поклоны; они составляют отличительную характеристику всего великостного богослужения. Но в этой молитве значение их раскрывается лучше всего. В долгом и трудном подвиге духовного возрождения Церковь не отделяет души от тела. Человек отпал от Бога весь целиком, душой и телом; и весь целиком человек должен быть восстановлен, чтобы вернуться к Богу. Греховное падение состоит именно в победе плоти – животной, иррациональной похоти в нас – над духовной, божественной природой. Но тело прекрасно, тело свято, так свято, что Сам Бог «стал плотью». Спасение и покаяние тогда не презрение к телу, не небрежение им – но восстановление тела в его настоящем служении, как выражения жизни и духа, как храма бесценной человеческой души. Христианский аскетизм не борьба против тела, но за него. Вот почему весь человек – душой и телом – кается. Тело участвует в молитве души, так же, как и душа молится не вне, а в своем теле. Таким образом, земные поклоны, «психо-телесный» знак покаяния и смирения, поклонения и послушания, являются отличительной чертой великостного богослужения.

Кондак о десяти девах Св.Роман Сладкопевец

(фрагменты)

1. Услышав евангельскую священную притчу о девах,
Я смутился от дум, меня одолевших.
Как получилось, что из десяти, сохранивших добродетели девства,
У пяти этот труд оказался бесплодным?
Другие же держали лампады человеколюбия,
И Жених обращается к ним
И с радостью вводит в чертог,
Небеса открывает и раздает
Всем праведным
Нетленный венец.

2. Итак, вникнем мы в благодатный смысл сего Божественного Писания,
Ибо оно предлагает всем путь в бессмертный брачный чертог.
Воистину богоодухновенное и полезное Писание!
Христу же Спасителю, припадая, усердно воззовем:
Царь царствующих, Человеколюбец, даруй всем ведение,
Путеводи нас к Твоим заповедям,
Да познаем путь к Царству,
В которое мы желаем войти,
Да получим
Нетленный венец.

3. По вере и обете очень многие люди,
Царствия Божия достигнуть желая,
Со тщанием добродетель девства хранят.
Всю жизнь строгий пост соблюдают,
Молитвы подолгу творят, догматов чистоту стерегут,
Но человеколюбие их оставляет,
И весь труд их напрасен бывает.
И всякий из нас, в ком нет состраданья,
Не примет
Нетленный венец.

5. Судия всех признал милосердие выше всех добродетелей
И передал людям сие, притчей их научив
О пяти мудрых девах, имевших елей,
И о неразумных, совершивших путь без елея.
Матфей ее силу возгласил во услышание нам.
Вновь повторять все слова сии
Для знающих Писание, полагаю, не нужно,
Лучше исследуем смысл ее,
Да примем
Нетленный венец.

6. Много поучительного в притче сей, всякого человеколюбия
И смиренномудрия путь, и всем она путеводительница.
Начальникам дает пример обхождения, народных правителей учит
состраданию.
И подобно тому, как построивший прекрасный дом и наполнивший
всем, Если его не покроет, понесет напрасный труд,
Точно так же добродетели собирающий
И кровлей сострадания
Их не покрывающий губит приобретенное в поте лица,
Ибо не может иметь
Нетленный венец.

7. Мы можем познать смысл сей притчи Божественной, если разума
Очи недремлющие возведем ко Христу.
Посему прославим взором духовных очей всемирное воскресение
Христа Спасителя, грядущего всех Царя.
Он и ныне царствует и есть Господь и Владыка.
Если же некие незнающие восстают против Него,
То пламя и огонь всех сожжет.
Тогда противостоять никто не в силах будет,
Ибо Он раздает
Нетленный венец.

9. Побеждает все добродетели милосердие, воистину сияющее,
Стоящее во главе всех добродетелей перед Богом.
Оно рассекает воздух, шествует выше луны и солнца
И беспрепятственно достигает входа в пренебесные,
Не останавливается на этом, но достигает ангелов,
Пролетает хоры архангелов,
Достигает Бога, чтобы за людей
Предстоять у трона Царя,
Испрашивая
Нетленный венец.

10. Итак, взглянем и мы на пять мудрых, от сна восставших,
Как пы от дверей чертога, а не из гроба мертвых выходящих.
Имея елей, они тотчас лампады душ украсили.
Подобно им другие вместе встали,
Но с видом угрюмым и с лицами долу поникшими,
Ибо погасли светильники их,
Сосуды же их оказались пустыми.
Они взять елея пытались у мудрых,
Собирающих
Нетленный венец.

12. Ясно говорят им мудрые: «Идите, купите у продающих.
Быть может, и теперь сможете купить елей?»
А те заблуждаются, как всегда неумные,
Когда время действия для всех уже закончилось.
Прошло и было закончено и неразумных шествие бесплодное.
Беспокойство теперь мучит их
И крик ясно обличает,
Ибо невозможного искали, как безумные,
И потому не получили
Нетленный венец.

13. Познав суетность шествия, наконец, возвратились пять
И нашли чертог Христов замкнутым.
Закричали все раздирающим голосом, со стоном и воплем:
«Твоего человеколюбия дверь откой, Бессмертный,
И нам, поработавшим Твоему владычеству девством».
А Царь им говорит:
«Не откроется вам Царство,
Не знаю вас. Удалитесь из среды,
Ибо не будете носить
Нетленный венец».

14. Услышав Христа, всех Царя, говорящего
«Кто вы, не знаю», пять дев смущены были.
Плача, возопили они: «Праведнейший Судия, мы девство хранили,
Воздержание во всем соблюдали, с усердием
Постами изнуряли себя, в нищете пребывали,
Огненное пламя страстей

И плотских желаний в себе победили,
Непорочное житие всегда проводили,
Да получим
Нетленный венец».

15. «И после таких добродетелей и благодати девства, после отречения
Огня сладострастия и пламени наслаждений,
После множайших трудов и после того, как мы ревностны были о жизни на небе
И стремились подражать жительству бесплотных,
И то и другое таким образом сделанное оказывается неуваженным.
Мы подвиг несли добродетели многой,
И вся надежда осталась тщетной.
Почему не признаешь нас, раздающий
Всем, кому хочешь,
Нетленный венец».

16. «Призри, Спаситель, на нас, Единый правосудный, открай Твою дверь!
Прими нас в чертог Твоих дев, Испупитель!
Не отврати лица Твоего, Христе, от призывающих Тебя,
Да не лишимся Твоей благодати бессмертия.
Да не будет нам стыда и укора пред ангелами.
Не оставь нас
Стоять вне чертога Твоего, Христе!
Разве кто из нас не соблюл чистоту, как те,
Которым Ты дал
Нетленный венец».

18. «Ныне Я ясно вам говорю пред архангелами и всеми святыми,
Что получил Я от вшедших со Мной.
В скорби они посетили Меня и сильно голодавшего старались накормить,
И жаждущего напоили, опять же со всяkim усердием.
Узнав, что Я без приюта, ввели к себе в дом, как знакомого.
Заключенному в узах помогали Мне,
Навещали Меня и больного.
Они строго сохранили всю заповедь Мою.
Посему и нашли
Нетленный венец».

21. «Надменный взгляд вы всем бросали, презирали бедных.
Ко всем были несострадательны, немилосердны.
На согрешающих жестоко нападали, сами постоянно греша.
Даже к родным были бесчеловечны, будто сами не ошибались.
О себе много думали, хвалясь высокомерно.
Непостижихся считали отверженными,
Состоящих в браке — нечистыми.
Одних себя признавали праведными,
Еще не получив
Нетленный венец».

23. «Никогда поста не будет, если не избавиться
От болтливых слов и жестоких дел,
Если не укрепится плоти воздержание, в неумеренности проводимое.
Основание поста утверждается, и крепко
Нужно водрузить его, как якорь, или так, как дом воздвигается.
Милосердие его весьма озаряет,
И страх Божий животворит его.
Они его как стеной ограждают
И помогают получить
Нетленный венец».

24. «Какую пользу принесли вам пост и девство с вашим хвастовством?
Кротость вы оставили, всегда гневу преданные.
Кроткий Сам, Я люблю кротких, им даю прощение.
Я отвергаю соблюдавших пост с немилосердием
И более предпочитаю ядущих с милосердием.
Бесчеловечных дев Я ненавижу,
А человеколюбивых почитаю как замужних.
Честный брак целомудрен
И потому имеет
Нетленный венец».

25. «Я не точил ножа для грешников, но всегда имел очи,
Кротко к людям обращенные, как Творец людей.
Рыдавшую блудницу Я принял благосклонно и прощенье ей дал.
Плакавшего мытаря помиловал я не оттолкнул,
Но, видя твердое раскаяние, к Себе вселил.
Ко всем, как Творец, имел состраданье.
Отрекшегося от Меня Петра простила,
Я сострадал ему, когда он плакал,
Ибо он искал
Нетленный венец».

26. «О вшедших со Мною в чертог скажу вообще:
Они тщательно хранили заповеди Мои на земле.
Всегда были вдов защитниками и жалели сирот.
Сострадали угнетенным
И никогда не закрывали дверь нищим или странникам.
Врачевали немощных,
Которых вы считали негодными.
Не знаю вас. Отрекаюсь бесчеловечных.
Тем же дам
Нетленный венец».

29. Заповедь Божия не тяжка, ибо не требует
Нести, что не можешь, но ищет намерения.
Ты имеешь на земле только два обола и другого ничего не собрал.
Всемилостивый и это примет, как Владыка.
И честь тебе воздаст, как давшему многие богатства.
А ты и обола не имеешь, чтобы принести?
Дай просящему чашу студеной воды.
Христос с благодарностью примет ее,
За все тебе воздающий
Нетленный венец.

30. Малое принимая, Спаситель великое воздает.
Вместо временных Наслаждений дарует вечные блага.
Дай кусок хлеба — и получишь за него рай наслаждения.
Не вредят тебе бедность, ни нужда, если терпишь добровольно,
Ибо они освобождают тебя от суда.
Не будь взыскателен поэтому:
Кроткий получает прощение,
Сильных же сильно судят.
Будь благомыслящим, чтобы найти Царство
И взять
Нетленный венец.

31. Прости мне, прости мне, Спаситель, виновному больше всех человеков,
Ибо я не делаю, что говорю и советую людям.
Посему к Тебе припадаю. Дай сердечное сокрушение и мне и слушающим,
Да сохраним Твои заповеди в жизни
И не останемся плачущими и кричащими вне брачного чертога.
Помилуй нас Твоим благосердием,
Хотящий всегда всем спасти,
Призови нас, Спаситель, в Царство,
Да примем
Нетленный венец.

Святой Роман Сладкопевец: ок. + 560 г., день памяти – 1 октября, византийский церковный гимнограф сирийского происхождения, по преданию, получивший дар песнопения от Самой Божией Матери. Ему принадлежит создание множества кондаков, состоявших из нескольких частей (икосов), по сути являвшихся проповедями в стихах. В современном богослужении используется несколько созданных им кондаков и икосов (и кондак, и икос – в каноне, после шестой песни). Кондак о десяти девах, который мы слышим за богослужением Великого Вторника, говорит не только о притче из Евангелия от Матфея (25, 1-13), но и о посте, и о христианской жизни в целом. Нужно иметь в виду, что в этой истории масло (по-гречески *elaion*) означает милость (по-гречески *eleos*). Кондак призывает творить дела милосердия, не забывая в то же время и об аскетических добродетелях (пост, целомудрие).

MÖÖDUNUDSUVINE LAULULAAGER TORNIMÄEL

Aniisia Paalberg,
Pootsi-Kõpu Püha Kolmainu kogudusest

Möödunud aasta augustikuus peeti Saaremaal, Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise koguduses tavapäraselt laululaagrit. 9. augustil sõitsime koos Angelinaga Pärnu Issandamuutmise katedraalist liinibussiga Saaremaale. Orissaares oli meil autoga vastas ema Marina ja sõit viis edasi Tornimäele. Tutvusin kiriku ja paljude inimestega, kes olid samuti laagrisse tulnud, osasid

teadsin juba varasemast ajast. Õhtul käisime kirikus ja lugesime õhtupalveid. Õhtusöögil liitus meiega lauluõpetaja Terje Palli. Kui kõigil olid kõhud täis, läksime lõkke äärde laule õppima. Õppisime tropareid ja kondakeid. Laulsite neid mitu korda ning pärast seda läksime magama. Osa laagrilisi ööbis telkides, osa preestrimajas.

Järgmisel hommikul aitasid need, kes olid varem tõusnud, Marinal süüa teha. Kui hommikusöök valmis, käisime kirikus palvusel. Pärast palvust sõime ning seejärel oli meil natuke vaba aega. Siis läksime aga kõik kirikusse ja alustasime laulude õppimisega. Laulsite pealaule ja kondakeid kaheksal viisil. Vahepeal oli lounasöök ning õpin-

gud jätkusid, laulsime veel mõned tunnid ja seejärel oli kuni õhtusöögini vaba aeg, mille osa laagrilisi sisustas ujumaskäiguga. Seejärel oli õhtusöök, soovijaile ka sauna, ja oli aeg magama minna.

Laagri viimase päeva hommikul sõitsime Leisi Püha Olga kirikusse, kus toimus liturgia. Kirikus saime proovile panna laagris õpitud oskused. Minu arvates läks meil kenasti, oli väga ilus teenistus. Pärast liturgiat ja hommikusööki küllastasime Neemi küljas asuvat Mihkel Ranna dendraariumit. Hiljem käisime ujumas ning varsti oli aeg hakaata koju minema. Terje viis meid Orissaarde bussi peale ja sõit Pärnu poole võis alata.

Kahju, et laager nii kiiresti lõppes. Need kolm päeva olid sisutihedad ja õppisin seal palju. Samuti sain juurde uusi sõpru ja tuttavaid. Andku Issand isa Toivole, ema Marinale ja teistele laagrikorraldajatele jõudu ja jaksu neid laagreid edaspidigi teha! Minu meeles võiks see laager kesta kauem.

TORNIMÄE LAULULAAGER 2014

Juba traditsiooniks saanud õigeusu laululaager Saaremaal Tornimäel toimub sellel aasta augusti esimesel nädalavahetusel 1.–3. VIII 2014. Kuna eelmisel aastal osalenud noored leidsid, et kolm päeva on liiga lühike aeg, alustame noorteprogrammiga seekord juba kolmapäeva, 30. juuli lõunast. Kolmapäeval ja neljapäeval harjutame liturgia laule ning alates reedest õpime viise palveteenistusel koos ristikäiguga. Ühine pühapäevane liturgia laulmine toimub sel korral Tornimäel. Kolmapäevaks ja neljapäevaks planeerime noortele lisaks laulmisele ka põnevaid väljasõite. Lisainformatsiooni saab e-posti aadressil: marina.treima@gmail.com

Kõik huvilised on oodatud!
Kohtumiseni Tornimäel

Tornimäe preestri abikaasa Marina

JOENSUU PIISKOPI ARSENI IKOONINÄITUS „INGLITE TULEK“ EELK VIIMSI PÜHA JAAKOBI KIRIKUS 6. II – 31. III 2014

Foto: Gennadi Baranov